

68
14
E
7

Col. Dom soci. Ioh.
Cat. Inscript. P.

LIBRI DVO
IOANNIS PAVLI
DONATE CARMBLITAB

Solutionum ad Contradicciones in di-
ctis Aristotelis

Et Divi Thome Aquinatis Docto-
ris eximi.

AD SANCTISSIMUM, ET BEA-
TISSIMUM PISUM V. PONT. MARCI
Nunc primum opera EUPHRASYNI
Lapini in lucem dati.

Florentiae apud Torrentinos cum licentia Inq.
& Priuilegio. MDLXIX.

PERDES OMNES QVI
LOQVVNTVR MEN
DACIVM.

MO
SANCTIS. ET BEATIS.^{MO}
D. N. D. PIÓ V. PONT. MAX.

EUPHROSTYNUS LAPINIUS
FELICITATEM.

VLTA, ac varia inter se sunt eorum officia P. B. qui studiis literarum addicti, pulcherrimo hoc omniū opere assidue exercitati, ocio suo non sine ingenti volutate honestissime fruuntur. Alii enim interpretis munere suscepto, quid ii potissimum senserint copiosa oratione patefacere, atq; explicare conantur, à quibus præcepta, ad bene, beateq; (rete scilicet, atq; honeste) viuendum accommodata; suis lucubrationibus breui complexa fuēt; aut quæ de Rerum natura, earumq; omnium his similium, quæ cognitione digna sunt: deq; optimis artibus, ac disciplinis, quibus aut mortalium vita regitur, aut ornatur, ingentia nobis volumina reliquerunt. Alii, quos humaniora linguarum studia delectant, varia vocum illarum notione tradenda occupati, per quas scriptorum omniū mentem animumq; , tamquā in speculo contemplari facilime possumus, ad grauiora his, longeq; maiora studia capessenda, iactis iis fundamentis, rite aperiunt. Alii deniq; altiora spe etantes, ac longo vsu educti, ingeniiq; felicitate quadam adiuti, ea scribenda suscipiunt, non quæ aliorum scriptorum labōribus lucem afferant, sed quæ aut ignorata, vel parum conclusa ab aliis, qui ea incohata & imperfecta reliquerant, hominum vitæ non mediocriter officiebant. Quorum quidem præ ceteris magna semper laus habita est, nempe qui de hominum genere optime omniū meriti esse creduntur. At vero longe his, & aliis multis, quos prætereō sciens, illustriores, præstantioresq; à sapientissimi mis iure optimo existimati sunt, qui omni disciplinarum genere, quoad eius fieri potest, exculti, ita se armarunt eloquentia, ut non omnium nugnare **VERITATIS** ipsius vires; sed pro hac vna ceteris possit **Y**ugnare intenti essent: & si quis ei obfudisset tenebras, aut m **I**llidis suis versutisq; inge-

niis sacrilegi prophaniq; homines, vt cotidie faciunt, totum id veræ sapientiæ fonte purgatū, atq; è tenebris illis erutū in luce proferre; & stare eligerent districtis gladiis à veritate contra mendacium. Quod sapientiæ munus acerrime pro veritate pugnandi non defuerūt omnium etatū memoria, qui subinde inualescente improborum audacia non sine ingenti laude suscepserint, eorumq; elatos nimium animos, & contra veritatem coniunctis agminibus digladiari paratos, frangere, & comminuere nō dubitauerint: atq; in tam illustri munere obvendo se ipsos incenderint, & 'alios' ad hoc agendum suo etiam exemplo inclitatos in flammauerint: vt quamuis egregie cari omnibus, qui Christianæ pietatis iura inuolata tenere, & seruare ab iis didicerunt, apud quos in traquillo magna cum Charitate & benevolentia viuebant, tamen quo hæc malorum omniū pestem perniciemq; maximam ex agro hoc bene culto ita extirparent, vt vel ipsas etiam fibras vnā cum radicibus euulsas inde cōuellerent, animam ipsam proiecerint libentissime, suiq; sanguinis prodigi esse æquissimo ad modum animo passi sint: & mortem obire potius, vel inter atrocia grauiaq; supplicia elegere sint, si huic malo nulla alia ratione obuiam ire possent, quam sustinere, vt de veritate ratione quid detrahatur. Quoniam vero in ea nos tempora deuenimus, quibus non de capititis periculo agitur, si quis contra hanc pestem paratus accedat, & in hanc arenam descendat eiusmodi prouinciam disputandi suscepturus: sed contra obstinato animo pugnantes res est, qui incolumi aduersarii vita, ipsius rationes quoquomodo se se res habeat, vel odio, vel inuidia, vel malevolentia, vel quia non paruam eius rei voluptatem capiunt euertere conantur, in eo negocio feliciores multo maioribus nostris, quod paruo admodū interuallo temporis longe plura volumina, quā ii sexcentis annis fecissent, formis excusa (quod alioqui egregium inuentum, hanc tamen secum attulit incommunitatem, vt tā adiuuet malos, quā faueat bonis) obrectationum plena & aduersus aliorum veram egregiamq; doctrinam dedita opera cōscripta improbe dissemint, quacumq; Christianæ pietatis religio colitur: quā si conuelere studeas, inanem operam sumas, frustraq; labores, cum videas malorum hanc segetem, quo plus comprimi queritur, eo feraciorem succere scere: iccirco, qui, ne longe lateq; serpat hoc malum, vires suas omnes admouerint, quibus quidem, graues iatus repellendo, vim aduersariorum contuderint, non minorem concertationem, quā superiores, quos dixi, aggressi esse videntur. vbi enim ii semel vitam ipsam obiecere periculis: hi toto vitæ suæ tempore mortem obeunt, cum obrectatoribus, maleuolisq; ac inuidis, qui nullū maledictis finem faciūt, aduersari semper, & eorum sophismata infirmare, intentoq; semper animo vbiq; eos esse oporteat, nulla habita ratione personarū αὐτῶν ἡρῷον φελοπολιζάτων αἰτίασσεν. Sed esto aliis alia in disciplinis & artibus placere: & quia nil tam incredibile, quod nō dicendo fiat probabile; esto (inquit) licere vnicuiq; sua quidem confirmare, aliena vero euertere, quantum

potest, & digladiando vltam omnem inter eiusmodi questiones conte-
rere, nulla vñquā rerū eiusmodi veritate perspecta: illud sane minime
ferendum videtur etiam in iis disciplinis, quæ huius seculi sapientia ap-
pellatur vulgo licere omnibus, vel etiam imperitis, eorū dicta & senten-
tias tam libere infirmate, qui ante omnia diuinorum rerum cognitione
percepta, diuinoq; afflati numine, ita Christianæ Theologiae fontes no-
bis degustando tradiderunt, vt vtilius nihil ac melius posset in eō do-
& trinæ genere desiderari. Neque enim verisimile est, vt qui Theologi
personam strenue gesserint, Philosophi officium ipsos decipiat. Quem
etenim diuina Christianæ pietatis consilia, optimiq; Dei, vnde scientia
rum omnium fontes copiosissime manarunt, arcana ipsa minime latue-
rūt, qui fieri potest, vt qua sunt in medio posita, ac multo minoris egente
negotii & laboris, si cum his conferantur, ipsos prætereant. Cumq; ui-
te ac morū sanctitate claruerint, cur nō pudeat hos ipsorum nominis nūc
divinitate donati lēdere maiestatem, turpem videlicet imperitiae notā,
falsā præsentim nec veram, ipsis inurere? Quod vt in multis sedulo fa-
ciūt, quos prætero volens, vñus tamen DIVVS THOMAS, qui ante
omnes semper adhuc excelluit, sibiq; inter Latinos scriptores in ipsa etiā
Philosophia primos honores adeptus est, crebro à malevolis lacessitur,
egregiam scilicet laudem paralle, ac, tamquam præclari facinoris tro-
pheac triumphos egisse arbitrantibus, si quando tum hoc, tum illud
à sanctissimo, doctissimoq; illo vitæ, morum, ac totius Christianæ disce-
plinæ magistro in studio sapientia aut ignoratum, aut perperam dictum
fuisse probare possint, indeq; nomen, omnemq; ipsius existimationem
in se transferre, ac deniq; non sine aliena iniuria se ipsos (quod est con-
tra officium) locupletare. Quorum hostilem adeo insolentiam cum
compescuissest patrum nostrorum memoria doctissimus CAIETANVS,
ac diligenter huic officio satisfecisset: tamen IOANNES PAVLVS
CAR MELITA, quem ob singularem eruditionem, & uitæ probitatem
mirifice semper dilexi, cum in dictis Aristotelis Contradicciones (ut uo-
cant) multas soluisset è primo, & secundo Physicorum: uno eodemq;
tempore Latini ipsius interpretis, Angelici (inquam) doctoris, pie offi-
cioeq; cuncta defendit; in quibus Philosophorum vulgus elatis animis
se uehementer iactabant inconstantem illum, ac pugnantia locutum
deprehendisse: & si, qui magis hoc ipso veritatem debilitatam, & in pro-
fundo demersam, à se uero restitutā retineret, inuentus est nemo. Qua-
rum Solutionum cū partem aliquā ad me Auctor ipse Florentiam attu-
lisset: multaq; alia Lucæ apud se asseruari confirmasset: delectatus ego
& doctrina, & utilitate huius lectionis, primo rogare; postea vero recu-
fantem obtestari, ut omnia in lucem daret; nec pateretur membranis in
eis positis lucubrationes adeo utiles, in occulto abditas latere; quarum
cū unū tātū superesset exemplar, iniuria tēporis facillime extingui ipsa
memoria posset; nec sanctiss. eius doctoris amatoribus, ac de Christianæ
Reip. statu optime meriti defensiones adeo doce, & accurate descriptas

inuidiceret. (ia etenim animo cōceperā fore hoc Beatitudini jux per quā
gratissimum.) impertraui tandem, eaq; lege (ut est humāquus) accepit, ut
si libitum fuisset, eas in lucem darem, in eisq; ex animi sententia mea ha-
berem. Hanc etenim prouinciam fidei meā tradere, iudicioq; meo te-
linquere affirmauit statimq; ad Episcopum spū Lucensem rediit, cuius
ille liberalitate ac studio, magnos in ea urbe Christianæ pietatis fructus
& publice interpretando, & bene omnibus consulendo, cotidie facit.
Est autem ALEXANDER GVIDICCIONIVS hic ipse nūquā satis
laudatus, patriæ sua optimus Præsul, quē honoris causa nomino. nā ut
alia ueræ pietatis officia, quæ longū nunc essent enumerare, prætereā;
quā sancte, ac iuste sacrū Antistitis munus sibi creditū tueatur, & quā sa-
pienter personā illam gerat, tantumq; onus quā fortiter sustineat, argu-
mento illud est, quod ut ueritatis ipsius iura inuolata seruentur, in iis
præsertim, quæ ad immortalis Dei cultum & religionem pertinent, ita
fouet & amplexatur quoscunq; uidet in studio litterarum magna cum
laude esse uersatos, ut quicquid in alios usus erogatum sit, præterquā in
liberalem munificentiam litteratorum hominum commoda comparā-
di & augendi, periisse totum existimet. qua animi integritate nulla alia
utilior & maiori laude dignior potest excogitari. Contulit igitur se ad
Mecænatem hunc suum Ioannes Paulus. Ego uero per occasionem co-
gitans, quod multo ante a in animo habueram, re ipsa perficere, Typo-
graphis Ducis nostri hoc paruū uolumen tradidi, existimās me facilem
aditū habitū esse ad Beatitudinem tuam; apud quā ipsius rei dignitas
me satis cōmendatū faceret; simulq; cōfisus studio & opera integerim
prudentissimique viri IOANNIS BERNARDINI PISCINIAE
(cuius fidem nō ego ipse solū, in meis aduersis rebus, qui in ipsius patro-
ciniū, tanquā in tutissimum portū, me recepi, uerum etiā optimus quis
que in rebus suis incertis expertus est.) quem ut magnis tantoq; uiro di-
gnis honoribus cohonestasti, ita eodem in bohos omnes studio & amo-
re exiguū hoc munus ad Beatitudinem tuam libenter perlaturum esse
sperabam. Ipsa itaque (precor) diligentiam hanc meam probet, atq; in
primis eximiam uirtutem sapientis eruditq; scriptoris commendatam
habeat. ut si digna cognitione iudicata hæc à te P. Beatissime fuerint,
quæ in præsenti nomini tuo dicata emisimus: pari ratione quæ ipse inge-
nio suo deprópta apud se habet, in lucem dentur: quo & uirtuti debiti
honores in sapientem hunc uirum iudicio tuo optimo conferantur; &
communi omnium utilitati in ea lectione consulatur. In qua re ad exi-
tum perducenda diligentiam nostram non desiderabit Sanctitas tua. Iu-
beat ipsa, si tanto honore dignos nos iudicauerit, dicto suo audientes,
sicuti etiam in aliis semper fuimus, in hoc comperiet: cui à Deo Opt.
Max. felicitatem precamur; quam Regius Propheta optare tibi nos mo-
nuit Impleat Dominus omnes petitiones tuas. Tribuat tibi secundum
cor tuum, & omne consilium tuum confirmet. Florentia in Natali
die Iesu Christi Saluatoris nostri. M D L X I X.

A V C T O R   L E C T O R I
B E N E V O L O .

IBROS, omnes quos de Contradic^{tionibus} in dictis Aristotelis & Angelici Doctoris Diui Thomae Aquinatis cōposui, nolui exire in lucem, quousque iudiciū & vestrū, maximo rūq; virorū non habuero ex iis, quæ Euphrosyni Lapinii familiaris mei opera in manus vestras, tanquam specimen quoddā reliquorū, quæ apud me habeo prodierūt. Quamobrē Lector candide aequo animo esto. Nā si pauca hæc à te probata esse intellexero, statim & è vestigio in manibus tuis erunt non solum Cōtradictionum solutiones omnes in dictis Arist. & Diui Thomae, verum etiam Tabula dilucidationū in dictis ipsorum. Vale & Deum pro me roga.

ΤΡΕΠ ΠΑΝΤΑ ΝΙΚΑ Η ΑΔΗΘΕΙΑ.

LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARIES

Lapinius Lectori.

Quis loci quidam inter excudendum ita deprecati sunt ut per se vix possint intelligi, iecitco hoc te
monitum volui antequam quoniam auctoritate, ne incidatur in aliquam difficultatem. Primo itaque
operarum, lapua sic corrigit. Pag. 2. col. 2. lin. 15. videtur. Ergo. Videtur ergo. pag. 7. col. 1. lin. 17
R E P Y T A T A Auctoritate operarum. **R E P Y T A T A** Auctoritate opinione. Pag. 7. col. 2. lin. 16. sed vel
specie. sed nec specie. Pag. 8. col. 1. lin. 9. a quantitatibus. a qualitatibus. Pag. 9. col. 2. lin. 4. Metaphysica.
Metà in physica. Pag. 10. col. 1. lin. 42. sic inquit deinde dici afferre decet. Pag. 11. col. 2. lin. 20. distinctum a præ.
rii esse totum alicuius. corri. distinctum à priori esse. vel est admodum pars ad partem ad esse rotus alicuius &c.
Pag. & col. eadem. lin. 34. flumina fluvia. Pag. 13. col. 1. lin. 36. Philalethus. Philalethus. Pag. 13. col. 1. lin. 40.
translatio de infinito. correspondatio de infinito. Pag. 14. col. 2. lin. 17. esse ergo quod segregando. corrigi.
Ergo segregando. Pag. 16. col. 2. lin. 18. & ideo cum omnia esse in principio forte Parmenides magis voca.
bat calidum & frigidum communem in principio. cor. Et ideo forte Parmenides vocabat calidum & frigi.
dum communem in principio. magis &c. Pag. 10. col. 1. lin. 28. quo enim absq; contrarietate. inter ipsa.
elementa possumus videre. non. quos enim absq; contrarietate inq; ipsa elementa principium possumus videre.
Pag. 10. col. 4. lin. 39. ratione probat. cpr. ratione probat. Pag. 11. col. 2. lin. 17. sed hanc vel contrahatur. cor.
ad hanc vel illam. cor. videtur. Pag. 10. col. 2. lin. 14. colorum colorum. Pag. 12. col. 2. lin. 33. effectu effectu.
Pag. 13. col. 1. lin. 2. corporis corporis. Pag. 13. col. 1. lin. 17. profic. proprie. Pag. 16. col. 1. lin. 40. et &c.

IOANNIS PAVLI
DONATI CARMELITAE
SOLVTIONES CONTRA-
DICTIONVM IN DICTIS
ARISTOTELIS
Et Diui Thomae Aquinatis liber primus.

IN PRIMVM PHYSICORVM
CONTRADICTIO PRIMA.

CIENTIAS a diuerso abstrahendi modo diuersificari ait Diuus Thomas primo Physic. lect. prima expositioneque prima. sed oppositum lege primo de Anima, lect. 2. expositione sexta, quo in loco dicit, Divisionem Philosophie sumi ex diuerso diffiniendi modo; & primo de Anima lect. 2. expo. 3. dicit Scientiam, differre a Scientia, ex principiis essentialibus, ex quibus constant definitiones. & in exordio suo, in lib. de Gene. & Corrup. dicit Scientias naturales ordinari, & distingui, secundum diuersas differentias, motus, & mobilium. Non ergo a diuerso abstrahendi modo, scientiarum diuersitas sumitur, præfertim cum etiam Diuus Thomas primo Eth. lect. prima & expositione prima dicat, Scientias diuersas.

esse, secundum diuersos ordines, quos considerant. Solutio. Scientiaz dupliciter inter se se comparari possunt: Vno modo, ut Vnum genus scientiaz comparetur inter se se, Alio modo, ut Vnum genus scientiaz, alteri comparetur. & sic, secundum diuersum modum abstrahendi, a quo item diuersitas definitionum sumitur, scientiaz diuersæ dicuntur. Vnde cum aliter Scientia naturalis abstrahat, & aliter Scientia mathematica; hæc sine materia, illa cum materia suas condit definitiones, vt testatum reliquit Aristot. primo de Anima tex. 16. & in hoc sensu loquebatur Diuus Thomas primo de anima, & primo Physi. locis citatis. At si vnum genus scientiaz non alteri comparetur; veluti si, quam de natura vocamus Scientiam, suas in partes diuidamus; illa non a diuerso abstrahendi modo, nec item consequenter, a diuerso diffiniendi modo discriminabuntur, sed secundum diuersas motus, & mobilium differentias. Ea propter sic loquutus

est Diuus Tomas primo de Gen. & Corruptione loco citato. nec, quod dicit primo Eth. a veritate abhorre videtur; cum res scibilem diuersos ordines inter se habeant ex diuersa abstractione. vnde prima præcisusque causa, ac (vt more scholasticorum dicam) fundamentalis, scientiarum diuersitatem causans, abstractione est. hinc doctissimum Marcum Anton. Zim. sua in tabula, dictione, Abstractione mathematica, errata se colligit, cum ibi scientias Naturales, Mathematicalisque non a diuerso abstrahent modo, sed a diuersa distinctione differre ait: & erroris causa fuit sententia Alexandri, qui quandoque visus est dicere, Naturam vti abstractione mathematica; quia vidit quandoque intellectum nostrum secundum esse coniuncta sciungere, vt dicit Com. 12. primæ Philosophiæ com. 39. Natus est, inquit, intellectus noster, diuidere coniuncta secundum esse, & segregare materiam a forma. & non vidit quod ista abstractione intellectus, in rebus naturalibus non est mathematica, cum sit semper cum relatione ad materiam sensibilem, quia Naturalis, considerat formam, vt est actus. Actus autem est alicuius potentiae passiuæ actus. Vnde si abstraction illa esset mathematica, Naturalis consideraret formam sine materia, & sic cum a diuerso abstrahendi modo distinctiones sint diuersæ, posset. Naturalis in tali casu distinctione absque materia, quod equidem Aristot. aduersatur primo de Anima tex. 16. Quapropter, melius est dicere Naturalem non vti abstractione mathematica: & abstractionem esse causam distinctionis scientiarum. Et in hoc sensu loquebatur Diuus Tomas super Boeth. de Trinitate quest. 5. artic. pri. vbi dicit, Secundum rerum distinctionem oportet scientias speculatiæ diuidere. Et est intelligendum non de quacumque distinctione, sed de illa formali, quæ a diuerso abstrahendi modo sumitur.

CONTRADICTIO SECUNDA.

SVBIECTVM huius scientiæ ens mobile esse telatum reliquit Diuus Tomas in eadem lect. & expositione, sed oppositum lege primo Eth. lect. prima ex po. prima; vbi naturalis Philosophiæ subiectum motum, & res mobiles statuit. Res autem mobilis est corpus, vt optime colligitur ex sexta Phys. tex. 32. & primo Phy. lect. 2. expo. prima dicit Aristoteles. Inuestigare huiusque scientiæ principia subiecti videtur. Ergo quod corpus mobile sit subiectum naturalis philosophiæ, & confirmatur à Diuino Toma primo Post. lect. 2. expositione prima, vbi dicit Substantiam esse subiectum naturalis philosophiæ; & primo Cœli lectio. 13. expositione. 4. dicit illa scientiam esse circa motum, & passionem, quæ in motu consistunt; & primo Post. lect. 41. expositione. 2. dicit quod est corpus mobile; & in exordio in lib. de Gen. & Corrup. dicit Scientiam naturalem versari circa motum & mobile: hoc idem. 8. Phy. lectio. 5 expo. 2. Scientia (inquit) naturalis vtitur motu speculando naturam motus & mobilium. & Aristoteles. 3. Phys. text. 24. dicit Scientiam naturalem versari circa magnitudinem, & confirmatur ab ipso primo Cœli text. primo.

Solutio. Huiusque contradictionis solutionem non aliunde sumere debemus, quam ex diuino Toma, qui primo Post. lect. 2. expositione prima ita habet, Subiectum Scientiæ, quod est substantia, non potest esse passio, unde ne sit passio non debet prædicare, sed semper subiectum in propositionibus scientiæ, cuius est subiectum, & hanc rationem adduxit Diuus Tomas primo Phy. lect. prima expositione prima, vbi de subiecto octo librorum de phy. auditu sic fatur. Dico enim ens mobile, & non corpus mobile: quia omne mobile probatur esse corpus in hac scientia, non enim sensus est, vt quidam dicunt: quod cum in Physica auscultatione, probentur principia huius totius, ens mobile, quod probetur corpus mobile esse; sed sensus est, Quod, cu in ista propositione physica, corpus mobile sit prædicatum, non poterit esse in ista scientia subiectum, sed de hac re in Contradictione sequenti fuisus. Ad propositum autem nostrum

In primum Physi.

3

strum redeentes dicamus, ens mobile esse subiectum in hac scientia, quia semper subiectum in propositionibus per se huius scientie.

Sed dices, Diuus Tomas primo sententiarum in prologo quæst. prima articulo. 4. dicit Subiectum scientie tres subire conditiones. Altera est ut omnia sub ipso continentur in scientia, Altera est ut per ipsum scientia ab aliis distinguatur scientiis, Tertia ut ipsius cognitio maxime in scientia consideretur: videtur ergo quod predicetur. An dicendum est (vt dixit Caicetus Reuerendissimus prima parte summæ Theologie quæst. prima articulo septimo) Diuus Tomam loquitur suisse primo sententiarum loco citato, secundum aliorum communemque opinionem? An potius dicendum doctrinam illam nullibi a Diuino Toma dissonare, ex propriae sententia loquitur? non enim dicit subiectum predicare, sed continere. Continet quidem, quia quicquid consideratur in illa scientia, ratione illius contemplari ne cesset est, cum ergo ens mobile sit Physice disciplina finis terminusque, erit non immensus illius subiectum. Subiectum enim (ut dicit Diuus Tomas primo Post. lecit. 41. expositione secunda) est finis, & terminus illius scientie, cuius est subiectum. Iuelli autem, ut ens mobile, & non corpus mobile, probaret esse subiectum, hanc attulit rationem. Illud est subiectum scientie, quod est subiectum primæ passionis in illa scientia considerat: Sed ens mobile est subiectum, primæ passionis in hac scientia considerat: Igitur ens mobile, & non corpus mobile, est subiectum. Minorem probatam creditit, cum dixit Motum esse primam passionem huius scientie. Sed, meo iudicio, toto calo (ut aiunt) aberrat. Audiat, quæsto, Diuon Tomam primo Cœli in suo exordio sic loquenter. Subiectum motus est magnitudo, & corpus, quia nihil mouetur, nisi quantum. Non ergo ex motu subiecto, ens mobile constitueremus subiectum naturalis Philosophiae; sed magis corpus mobile. Quia ergo via istud probare poterimus? An illa, quia Caicetus Reuerendissimus, & be. nemeritus de Diuino Toma, in suo quæsto de naturali Philo subiecto probauit? An forte absurdior illa Iuelli, aliorumque To-

mistarum opinione, censendam esse iudicabimus? Certe ita esse temper existimauit, ut pote Doctori Sancto, Aristo, atque rationi aduersantem, ut luce clarius ostendemus in tabula nostra dilucidationum in dictis Aristot. & Diuino Tomæ. Ne ergo rem, fuisse quam deceat, tractemus, agendum est, ut nos, quam ex Diuino Toma, ac aliis doctoribus collegimus, rationem, immedium afferamus; ac in presentiarum illud recolendum, quod Diuus Tomas multis in locis, & præsertim primo Phys. lec. expositione, prima habet, Scientias fecari distinguunt penes diuersum modum abstrahendi a materia. Cum ergo Naturæ philosophia de his sit, quæ & secundum esse & secundum rationem dependent a materia, & hæc sint diuersa, pluraque, ens mobile erit subiectum huius scientie. Consequens nimirum valet, quia una scientia est unius generis subiecti, at cum plures sint res deprendentes secundum esse, & rationem a materia, & hæc scientia sit una, necesse est quod sit unus conceptus, correspondens omnibus illis, ita ut ab unitate conceptus & non rei, & unitas & generis subiecti, & scientie consideretur; hoc etiam apertissime ostendit Aristot. 4. prima Philoso. libro, primo item Bellenchorum; quibus in locis ait Nos ut nominibus, quæ rerum sunt significativa, pro ipsis rebus; cum res ipsas in disputationes afferre non possumus. & Com. primi Post. lib. com. 2. 5. dicit Subiectum scientie non esse unum a rebus ipsis sed a conceptu, & confirmatur auctoritate Domini Aegidii, primo Sententiarum in prologo, quæst. secunda, articulo quarto, vt non a rebus, sed a conceptu unitatem subiecti, & scientie aper- spicatur. His igitur ita expositis, patet ens mobile esse subiectum huius scientie. Reliquum est, ut ei, quæ quisque afferre possit, dubitatiuncula faciamus satis. Quamobrem feliciter conceptus ille ens mobile dicitur, & non corpus mobile. Dico ita expositum fuisse ab Aristot. 4. prima Philoso. libr. & etiam sexto eiusdem; quibus in locis ostendit differentiam Metaphysicæ scientie ab aliis scientiis, ut dixit Diuus Tomas quarto Metaph. lec. prima expos. secunda, & confirmavit suam sententiam sexto metaphys. lec. prima expositione secunda. scientia autem distinguuntur penes obiecta formaliter

sumpta, ergo cum dixisset scientiam metaphy: speculari ens in quantum ens, & quæ ei per se insunt, hancque nulli earum, quæ in parte dicuntur, eadem esse: nullæ enim, quæ in parte dicuntur, speculantur ens in quantum ens, sed cius aliquam partem abscondunt, licet inferre ens mobile verius dici subiectum naturalis philosophiæ, quam corpus mobile. Ens enim, prout est ens, est subiectum metaphy. huius ceteræ scientiæ partem abscondunt; pars autem denominatur a toto, ergo conuenientius ens mobile, quam corpus mobile, dicitur subiectum. Sed facile occurret aliquis, & diceat Nihil a me cōclusum fuisse: propterea, quia si ens mobile esset subiectum naturalis philosophiæ, sequeretur naturalem philos. ei, quæ est Metaphy. subalternari, quia addit conditionem accidentalem, mobilitatem scilicet, hæc enim est vna conditionum sub alternata scientiæ, ut ex primo Post. lib. sa. tis apertissime colligi potest. Cæterum hanc dissoluere dubitatiunculam dicamus, non recte obiici, cum ex conditione illa accidentali, arguitur subalternatio: non enim mobilitas est accidentis enti mobili, sed est differentia essentialis, in genere scibiliū naturalium. Audi, quælo, Diuum Tomam super Boethium de Trinitate; Scindum (inquit) est, quod quando habitus, vel potentia, penè obiecta distinguntur, non distinguntur penè qualsibet differentias obiectorum, sed penè illas, quæ sunt per se obiectorum, in quantum sunt obiecta. Sunt ergo differentie per se, & non accidentales, si sunt per se differentiae ipsius; nec quilibet conditio accidentalis, facit subalternationem; sed illa, quæ est ad opus, de hac enim loquitur Aristot. quam quidem constat non esse in naturalibus: nec his repugnant verba Aristot. primo Post. lib. cap. 12. Habent autem se & ad Perspectivam, sicut hæc ad Geometriam, alia ad istam, ut est id quod est, deinde subdit, Ipsum enim quia physici est scire, sed propter quid Perspectivæ, aut simpliciter, aut secundum doctrinam: nemo enim arguere potest, Naturalis philos. ex ea parte, qua subiicitur Perspectiva, non habet ordinem ad opus; ergo conditio illa accidentialis non est intelligenda de ordine ad opus: loquimur enim

nos de scientia, que tota est subalternata, & vere secundum naturam suam; eius enim proprietatibus caret philosoph. naturalis, quippe quæ, non simpliciter Perspectivæ, sed in quibusdam, veluti ex ea parte, quæ est de iride. nec voluit ibi Aristot. dicere philoso. naturalem ex ea parte, in quæ iride agit, ita Perspectivæ subalternari, veluti Perspectivæ Geometricæ; sed sat fuit ipsi ostendere, quomodo que subalternata dicuntur, dicit propter quid. quod ita esse docuit Diuus Tomas primo Post. lib. lect. 25. exp. quinta. & verba ipsius Arist. ostendunt rem ita se habere cum subdit. Cum plures etiam scientiarum quæ non sunt ita dispositæ, vt altera sub altera sit collocata, par modo se habent, vt Medicina atq; Geometria: nam scire Vicerum ea, quæ orbis habent, tardius sanari, ad medicum spectat, propter quid autem ad Geometram. vbi Diuus Tomas dicit, ostendit quomodo Quia, & Propter quid in scientiis diuersis, non subalternis, differant; & quod res ita se habeat vide Diuum Tomam super Boethium de Trinitate: quo in loco inter Speculatum & Practicum, hoc discrimen ponit, ut Speculatum veritatem contemplatur, in ipsaque tamquam in fine persistat, Practicum autem, veritatem considerat, ordinat ad opus. & ideo Aristot. 3. de Animali dicebat Practicum, Speculatumque fine differre, & 2. Metaphy. dicit Finis speculatiæ est veritas; Practicæ siue operatiæ est actio. Perspectiva ergo dicitur addere ad Geometriam conditionem accidentalem, quia id, quod tractauit Geometria scientiæ tantummodo causa, ipsa Perspectiva tractat in ordine ad opus. Sed dices: Hæc doctrina Diuus Tomæ contradicere videtur, quia prima parte Theologie quest. prima, articulo secundo, dicit, Theologie nostram subalternatam esse Theologie Beatorum, sicut Geometriæ Perspectiva; certum est Theologiam nostrâ nos ad opus non ordinare; igitur non penes hoc differunt subalternans & subalternata, vt altera veritatem tamquam finem, contempletur altera ordinat ad opus. Huic questioni ita responderem, Omnem scientiam subalternatam practicam esse, loquendo semper de simpliciter subalternata. Vnde illa scientia,

In primum Physi.

5

tia, quæ ordinat veritatem consideratam ipsius scire tantummodo causa ad opus est subalternata, & per consequens practica. Cum ergo Theologia nostra non ordinat veritatem r euelatam ad opus simpliciter tamquam in fine, sed illa opera præcipit, propter contemplationem tamquam finem; hinc fit quod non erit simpliciter subalternata Theologia Beatorum, nec item consequenter erit simpliciter practica, sed secundum quid practica, simpliciter autem speculativa, vt dicit ibi Diuus Tomas. Ergo cum dicit Theologiam nostram, Theologia Beatorum ita subalternari, sicuti Perspectiva Geometria, voluit dicere quod sicuti Perspectiva dicit Quia, Geometria autem Propter quid, ita & nostra Theologia dicit Quia; Propter quid autem illa Beatorum, vnde verba illa Diuui Tomæ maxime nobis fauent, nam si esset simpliciter subalternata, etiam esset simpliciter practica; cuius oppositum afferuit Diuus Tomas. Propterea hallucinatum fuisse Reuerendissimum Cajetanum credo, qui suis in Comentariis in Sūmam Theologie Diuui Tomæ dixit Theologiam nostram simpliciter subalternata esse Theologię Beatorum; & constitutum scientiæ subalternata esse, quod habitus principiorum ipsius sit scientia habentium subalternatam cum sit illud quod ego dixi. Nec ex hoc, quod partem entis arripit, potest argui Igitur metaphysicæ subalternatur naturalis philosophia; quia subalternari nihil aliud videatur, quæ collocari sub alio, vt manifestissime dixit Aristot. primo Post.lib. cap. 1. 2. Alio vero modo differunt esse, & propter quid; quod per aliam, atque aliam, utrumq; consideratur, tales autem sunt hæc, quæ ita se habent, vt altera sub altera collocetur. Huic quæstiōni facit satis Diuus Tomas super Boethium, & primo Post.lib. lect. 25. expositione secunda; vbi dicit quod Vna scientia collocatur sub altera altero horū duorum modorū. Aut quia subiectū viñus scientiæ, est species superioris scientiæ, Aut quia nō est species sed cōparatus ad subiectū superioris, sicut materiale ad formale, & sic accepit Arist. vnam scientiam cōtine ri sub altera. at hoc modo non continetur Physica sub Metaphysica, sed priorimo-

do. Soluendo igitur dicamus, Pro ipso conceptu accipiendo subiectum naturalis Philosophi, est ens mobilerat pro re cōsiderata, quæ doque est corpus mobile, quandoq; sublata est mobilis, quandoque motus. Hinc etiam Diuus Tomas dixit Principia subiecti huius scientiæ inuestigari, non quidem illius conceptus sed rei, sic enim prohibet nihil ut leui quadam probatione probentur in illa scientia, cūlū sunt principia, vt dixit Diuus Tomas primo Physi. lect. 1. 2. expo. octaua, Probare, inquit, subiectum aliquod esse necessarium in factione naturali, per rationem pertinet ad Metaphysicæ. in Physicæ autem ostenditur inductione. Verum vrges; Si subiectum huius scientiæ (vt vocant adæquatum) est ille conceptus ens mobile, nonne ergo ista scientia erit de intentionibus? Solutur ex Aristot. 4. primæ Philosophi lib. nos vti nominibus, quæ rerum sunt significativa, pro ipsis rebus, quæ in disputationem venire non possunt; ergo poterimus vt conceptu ad omnes res scientiæ amplexandas; nec licet inferre Igitur erit illa scientia de intentionibus, quia ita possemus inferre, si conceptum illum solū consideraret; vel etiam si solum res, vti illius conceptus fundamenta; velut facit logica, quæ prædicamenta considerat; res sunt, sed in ordine ad intentiones; non enim logica consideraret prædicamenta, nisi essent fundamenta intentionum, vti lucidius ostendemus in logicalibus contradictionibus, vbi mentem Diuui Tomæ adhuc non intellectam ostendemus.

CONTRADICTIO TERTIA.

ATQV id esse Physicæ disciplinæ de auscultatione subiectū, quod ens mobile dicitur, autem Diuus Tomas in eadem lect. & expositione. Cuius tamen oppositum est legere apud ipsum Diuum doctorem, in exordio primi de Coelio, cuius extat sententia Corpus mobile esse subiectū in Physica auscultatione, hancq; suam roborauit sententiam, quarto de

Physico auditu lib.lect. 12. expo. 6.

Solutio. An aretissimum somnum, illudque que al tissimum, illos edormisse censendum est, qui Diuum Tomam locis citatis non de librorum de Physico auditu subiecto loquuntur, sed de totali naturali philosopho esse aint? Hanc enim evasionem potius, quam solutionem semper existimauit, eosque, cum voluerunt Charybdiu cuitare, in Scyllam incidisse, cum dieunt Si utroque de naturali philosophie subiecto loquitur, igitur sibi contradictione cum primo Physicorum ens mobile dictat. Sed quid opus fuit Diuo Tome in eadem expositione toties repetentes mobile esse subiectum in naturali philosophia, si primo non assignat totius philosophie naturalis subiectum, deinde octo librorum de Physico auditu? Dicamus ergo. Non ab re dixisse Diuum Tomam ens mobile simpliciter esse subiectum octo librorum de Physico auditu, idem enim est quod non subiectum ad materiam solum, sicut solum ad formam, sed commune esse ad omnia considerata in Physica auscultatione, tale enim subiectum univocumque scientiae assignare decet, cum de pluribus agunt rebus, ut apertis, me ostendamus superiori in contradictione. Dicamus ergo dissolvente, Quid, quando dixit Diuus Tomas, corpus mobile esse subiectum, intellexit de re considerata; quia, licet non sit corpus, est tamen principia corporis, aut aliquid ad corpus attinens: & cum dixit, quod est ens mobile, intellexit de conceptu & comprehendente omnia considerata in Physicas hoc enim est subiectum adaequatum (vt aiuit) & formale, quia si comparetur ad considerata in Physica determinat illa ad unitatem hanc entis mobilis: determinatum autem alicuius, ad determinatum se habet ut formale ad materiale, ut docuit Diuus Tomas quarto sententiarum distinctione tertia, quodlibet primo, articulo primo. Ceterum etiam, si ens mobile secundum se consideratur, dividitur & ipsum in formale, & materiale: mobilitas enim determinat ens ad talis genus scibilium. Et huc bene sunt commendanda memoria: ea propter parvum momentum sunt opus nos rationes Calertani, quas ipse adducit libro quinto decimo de singulari certamine: omnes enim de re

considerata, & non de conceptu concludunt.

CONTRADICTIO QUARTA.

VERVM perge ad secundam expositionem primae lect. vbi inter puram potentiam & purum actum medium ponit, sed oppositum lege in opus idem Formis elementis quibus quarto. secunda articulo primo, vbi Medium nullum esse inter puram potentiam parumque actum dicit: hoc idem prima parte summae Theologiae quarto. 76. articulo. 6.

Solutio. Potentia duplex est, sicut & actus duplices sunt; Quidam enim sunt primi, Quidam secundi. Actus primus est esse utri colligitur ex Diuus Tomae secundo contra gentes cap. 53. Eiuslib. de natura materia cap. 4. diei 6. Esse est primum omnium actuum: Secundus autem actus est Operationis: vnde Diuus Tomas prima secunda quarto. 3. articulo. 2. dicit Operationem esse ultimum actum. Ergo etiam erunt duae potentiae, altera respiciens actum primum, altera secundum, vnde Diuus Tomas quarto sententiarum distinctione octava, quod sentio ne prima, articulo primo dicit. Quod res, quae habet formam subtilitatem, per quam est esse dicitur perfecta simpliciter, sed perfecta in esse, vel perfecta a perfectione prima. Inter ergo potentiam puram respiciens hunc actum, esse scilicet, & actum ipsum, non est medium, quia talis potentia nunquam est in actu nisi per formam, sicut dixit Diuus Tomas. 7. metaphy. lect. 2. ex 4. po. 6. nec existeret potest aliquid forma, sicut dixit Diuus Tomas quarto contra gentes cap. 63. Sic ergo intelligitur, cum dicuisse Quod nullum est medium inter puram potentiam & purum actum. Impossibile enim est, quod sit medium inter istam potentiam & purum actum, sicut docuit Diuus Tomas prima parte quarto. 7. 6. articulo sexto. At cum dicis Medium esse inter puram potentiam & actum purum, de altera intel ligit

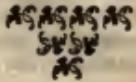
igit potentia, de alteroque actu; hac enim medium habet operationem scilicet imperficiam, confusamq; sicuti est cognitio vniuersalium, quae media est inter cognitionem speciei, & puram potentiam, antequam intellectus incipiat cognoscere. de priori potetia loquebatur Diuus Tomas in Opus. de Formis: de posteriori autem primo Physicorum.

CONTRADICTIO QVINTA.

REVERTATAM Auer. opinionem re-
liquit Diuus Tomas in eadem lect. &
expositione, Aristo. non tradere mo-
dum demonstrationis huius scientiaz: sed
oppositum legi quarto sententiarum, di-
stinctione prima, questio. prima, vbi dicit
Sicut demonstratio quae dicitur esse per si-
gnum a communi in primo Physicorum,
ergo primo Physicorum agit Aristot. de
modo demonstrationis huius scientiaz.

Solutio. Andicendum est Ordinem do-
ctrinæ diuidi in ordinem proponendi, &
ordinem determinandi: & cum ordo deter-
minandi sit ordo probandi, de isto ordine
negat Diuus Tomas primo Physicorum, &
de ordine proponendi loquitur quarto Sen-
tientiarum loco citato? Ceterum si bene, quæ
Diuus Tomas tradidit, doctrinam primo
Physicorum, perpendisset Iauellus, nō vti-
que sic diuisiſſet secundo de anima quest.
octaua, ordinem doctrine, in ordinem pro-
ponendi, & determinandi: ordo enim de-
terminandi, est superius ad ordinem doctri-
nz, nobis, naturaque conuenientem, vt re-
ete insipienti doctrinam Diu Tomz pri-
mo Physi. aduersus Auer. patet. vnde si es-
set idem ordo determinandi, quod proban-
di, nihil haberet Diuus Tomas aduersus
Auer. Dico ergo aliter, nam quarto sen-
tentiarum loquitur Diuus Tomas ex alio-
rum sententiaz, primo autem Physi. ex pro-
pria.

PRODIGIOSA contradictione ex-
pletur prima expositio, secundæ lect.
primi de Physico auditu libri, quo in
loco vaporem quendam medium inter ele-
menta ponit: sed oppositum lege tertio, de
anima lect. 18. expositione prima, vbi Di-
uus Tomas dicit quod in corporibus simpli-
cibus inter qualitates tangibles non inue-
nitur medium, sed inueniuntur ipsæ qualita-
tes tangibles, secundum extremitatem cō-
trarietatis. ergo si esset medium inter ele-
menta, daretur medium inter qualitates;
quia, sicuti esset vna quædam media essen-
tia inter elementa, ita esset vna quædam me-
dia qualitas inter qualitates elementorum.
quomodo ergo datur medium inter elem-
enta etiam quod Aristo. aduersatur nam
si daretur medium inter elementa nulla es-
set demonstratio Aristot. primo Cœli, qua
probat Cœlum esse alterius naturæ à qua-
tuor elementis; posset enim quispiam dice-
re Nihil probasti, quoniam & nos dicimus
non esse vrum ex quatuor elementis, sed
esse medium inter illa.

Solutio. Medium duplex esse colligi-
tur ex Auer. 6. Phy. com. 3. Alterum enim
est, medium formæ; Alterum, medium se-
cundum magis & minus. Primum sic vo-
catur, non quia differat specie ab extre-
mis, sed quia media illa differunt inter se
specie, vt patet de viridi & rubro, pallido
ac aliis mediis coloribus. Media autem se-
cundum magis & minus sic dicuntur, quia
differunt etiam inter se & ab extremis se-
cundum magis & minus. vnde Suessanus no-
recte dixit. 6. Phy. cum dixit Media formæ
sic dici, quia differunt specie ab extremis,
non enim differunt specie ab extremis, cū
Medium naturam extremonum sapiat; sed
sic dicuntur, quia inter se comparata dif-
ferunt specie; at ad extrema nō differunt nisi
secundum magis & minus. Dicamus ergo
non inconvenire, quod medium, secundum
magis & minus, reperiatur inter qualitates
elementorum, vbi dixit Auer. loco citato;
at bene inconveniens esse reperiiri medium
formæ. Ad contradictionem ergo dico va-
porem non esse medium inter elementa,
ita vt differat specie ab illis, sed vel specie

differat ab alio vapore, sed tantum secundū magis, vel minus. Vnde diuīs Thomas in li. De sensu, & sensib., lect. 3, expo, prima dicit, Vaporem vel fumum esse quoddam me-
dium inter aquam & aërem, aere quidem
densius, aqua vero subtilius. Cum ergo va-
por non differat specie ab elementis, nec
etiam qualitas ipsius erit specie differens
a quantitatibus elementorum, ea propterea
Auer. ponebat temperatūm inter ipsa ele-
menta, & ipsorum qualitates. optime autē
processit Arist. primo Coeli, quia Medium
naturam extremonū sapit, vt dixit Diuīs
Thomas quarto sententiarum, distinctione
tertia, quīst. prima, articulo secundo; & cū
inter elementa non sit medium, quod spe-
cie differat ab extremonī, nec naturam habe-
bit disūntam ab extremonī: igitur concludo-
ndo Coelum esse alterius naturæ a natu-
ra quatuor elementorum, conclusit etiam
de medio.

CONTRADICTIO. SEPTIMA.

EQVID EM inīsc prima Secūdū lecta-
expositione, primi de Physico auditu
Diuīs Thomam miratus sum dicen-
tem, nullum Philosophum ponentem vñ
principium posuisse illud esse Terram, ob-
eis grossiūm ac ignauim: cuius opposi-
tum inuenimus primo Metaph. lectio. 3.
exp. quinta, vbi Hesiodum posuisse Ter-
rāit, & quarto Physi. tex. 6. dicit Hesiodum
posuisse terram spatiofam receptaculum
omnium. inuenimus etiam apud Galenū
quēdam Pherecydam Syrum tradidisse so-
lam materiam Terram, huncque Historiæ
narrant Pythagorē præceptorē. & secunda
do Physicorum dixit Arist. quosdam po-
suisse Terram, vt patet tex. 7. & 8.

Solutio. Antiqui in dupliis sunt diffe-
rentia, quidam enim sunt Naturales, quidam
Theolo. ea propter Diuīs Thomas secūdo
de Physico auditū & prima, expositione
prima, dixit quosdam posuisse Terram esse
naturam & substantiam omnium rerum ge-
neralium, scilicet primos Poetas Theolo-

giantes. cum ergo dicit nullum Philoso-
phum posuisse Terram principium, intelli-
gendas est de Philosopho naturali, non de
Theologo. Hesiodum autem est in numero
theologorum, & non naturalium. secundo
autem Physicorum tex. 7. & 8. Arist. pro-
missus enumerat naturalium, ac theologo-
rum opiniones, sicuti etiā fecit primo Phy-
sicorū tex. 6. quo in loco cum naturalibus
misceuit Melissūm, atque Parmenidem. vnde
explodenda est Simplicii sententia, qui
secundo Physi. dixit, intelligenda esse Ari-
stot. verba non de terra sola, sed de terra
cum alio. non enim considerauit quid dice-
ret, propterea quod Arist. tres in partes
dividit Philosophos ibi. Et prima est illo-
rum, qui tantum dicunt esse vnum rerū prin-
cipium, aērē, terram, & el aquam. Secunda
autem est eorum, qui quēdam, pūa aērem
& aquam; Tertia eorum, qui omnia, vti po-
sunt Empedocles. quare Simplici mi, si in
prima parte intelligeretur de terra cū alio,
non vnum, sed duo intelligeret Arist. quod
est omnino contra textum, De Pherecyda
autem, an Galeno, an Aristoteli credendū?
Aristoteli certe, hancque ob causam faten-
dum est solos theologos posuisse Terram
principium. Sed dieis Theologos non po-
suisse naturam, quā sit principium intimā
motus, quā mouet & mouetur, non ergo
Aristo. 2. Physi. simul theolo go vnum natura-
liumque Philosophorum enumerat opini-
ones. sed sic dubitantes, videant Diuīs
Thomam primo Metaph. lect. 3, expo. pri-
ma vbi dicit Poetæ Theologiantes fue-
runt illi, qui de principiis rerum tractau-
erunt per modum fabularum. igitur de na-
tura intima, quā est principium motus lo-
quuntur, & ferē omnis antiquitas substi-
tiarum separatarum genus ignorauit, & nō
nisi corporeum rerū flatum affirmauit,
Cynici, Cyrenaici, Stoici, Epicurei, & per
veteris Philosophiā primarii, quos Sōcra-
tes in Theteto prophanos appellat, & Ari-
sto. Hyponem atheum eadem de causa. & cē-
lē opinio veteris Physiologiae adeo apud
Athenienses, ipsa qualuit, vt cauā fuerit inqui
iudicij, impieque sententia, de morte Spera-
tis, quod deos immortales, incorporos,
nulli vñquam hominum spectatos inuulga-
uit. idque non modo ex eius Apologia, ve-
rum

rum etiam ex Hippocratica oratione videre licet, qua propter Diuus Thomas & Physicorum lect. prima exposi. 2, dicit naturalem Philosophiam esse primam Philosophiam secundum eos, qui corporum imaginatio nem transcendere nequeunt. & primo contra gentes cap. 12 Naturalis, inquit, Philo sophia esset prima, si non essent substantiae separatae. ea propter redargendum est Antonius Trombetta qui. 6. diuinz Philosophie credit Aristot. ex propria sententia fuisse loquutum, cum loquatur de mente antiquorum.

CONTRADICTIO OCTAVA.

MAGNA equidem extat contradic tio in primo de Physico auditu libr. tex. 6. vbi dicit, Necesse est itaque aut unum esse principium aut plura. & si unum, aut immobile, ut Parmenides, Melissusque dicit; aut mobile ut naturales censere videntur: ecce, videtur Aristoteles discriminare, sciumuisse Parmenidem atque Melissum a naturalibus, sed oppositum invenimus primo Metaphys. vbi dicit Melissum statuisse unum principium materiale & immobile. at ista assertio physica est, quia & Aristoteles primo Physicorum, materiam statuit principium, illudque subiectum motus. ergo Aristoteles quandoque Melissum sciumixit a Philosophia naturalibus, quandoque ipsum assertum naturalem, ergo aut Physicorum libros non naturales esse censendos dicere debemus; aut male de sua opinione sentire Aristoteles: quid enim opus erat in Physicis Theologalia serere, si libri illi non sunt Metaphysicales?

Solutio. An dicendum est Aristoteles dolo arteque tegere veritatem, & nos sua dis sentendi arte ludere lectores, cogere que in nigris nos terere tempus? An melius dicere debemus, nihil sine magna consideratione dixisse? ea propter nostra vertatur oratio in Recerendissimum Antonium Bernardum, qui in suo de Singulari Certamine libro, afferit libros Physicorum non connumerantur.

dos inter naturalis Philosophie libros, ut patet in eo, quem citavimus, libro, libro 1, 5, sectione prima. atque Philosophiam naturalis a Celo initium sumere dicit: propterea quod Primo de Celo text. primo reliquit Aristot. exordium generalius quam sit prohemium, quod retulit primo Physicorum exterrum Casertanum ad aures Aristot. nequam loquutum fuisse existimmo, quia primo Physicorum Aristoteles tradidit prohemium unius sale ad totam Philosophiam naturalis. Cum enim ex causis cognoscamus, & causae sint in duplii differentia: quzedam enim sunt causae in essendo, veluti sunt substantiae separatae, ut dixit Diuus Thomas 2 contra gentes, cap. 93: quedam autem in cognoscendo, & hec sunt generabilia & corruptibilia, per hec enim cognoscimus substantias separatas, quae ergo Aristoteles in principio de Physico Auditu, cum velimus scire naturalia, & scire sit per causas, a quibus causa est exordiendum; an ab illis, quae sunt causae in essendo, quae etiam sunt notiores natura, quippe quae, non intellectus opere, sed suapte natura intelligibiles sunt; an potius ab illis exordiendum est causis, quae opere intellectus sunt intelligibiles, nobisque notiores, ut perfecte ad intellectum nostro intelligibiles sunt notioribus nobis causis initium sumere docet Aristoteles. & cum nihil sit intellectui notius, quam, ens ergo in agendis de causis rerum naturalium, a notioribus nobis causis progrediendum est, quippe etiam sunt universaliores. Ecce mihi certane quae per belle Aristoteles tradidit prohemium & ad totam Philosophiam Naturalis se extendens; & quod plus est, Metaphysicam Phisicanque essentiali ordine so cioneque, quod, equidem & ratio adducta ostendit, & nomen ipsius Metaphysicę indicat, Metaphysica id est post Physica. Vnde Suetonius non recte dixit in suo Dilucidario in Metaphysicam, ut inter Philosophiam Naturalis, Metaphysicamque neget esse essentiali ordinem, hanc eodem sententiā habuit Franciscus Barocius Magister meus in Mathematicis Disciplinis. sed videant queso isti Diuus Tomam super Boetium, & ipsius doctissimis responsionibus acquiescent, dicemur ergo (salvo semper meliori iudicio) libros, quibus de Physico Auditu

Solutio. Contrad.

indit homen Arist. esse primam partem Philosophiæ, recteque inter naturales non cōnumerasse Melissum: nec absurdia sequi fatendum est, quia Melissus, & Parmenides de natura loquebantur, licet non naturaliter. Cum ergo ex ipsorum opinione crederentur loqui de natura, cōnumerados illos inter naturales censuit diligentissimus naturæ indagator Aristot. & insuper cum apud Antiquos, eadem esset quæstio entis, & principiis, ut optime post Diuū Thomam, tradidit mihi Reverendus p̄æceptor meus Theodorus Masius, & colligitur ex istorum opinione primo de Physico auditu, tex. 1. p̄timo, & deinceps, videndum erat, An quod vocabulari ens apud Melissum, esset solum principium: quæ vero ab aliis dicentur principia, falso sic nesciuparetur; an potius econtra en vides causam cur Arist. connumerauerit inter naturales. Cæterum cum audis Melissum, vel aliquem ex antiquis posuisse vnum ens, non credas adeo ignavus fuisse, ut non viderent plura entia, sed quā Diuū Thomas tradidit doctrinā in Opus. opusculo de natura materiæ; Antiqui, inquit Diuū Thomas, credebant nō esse ens illud, quod dependebat ab alio, ponentes ergo omnia dependere a principio vel principiis dicebant esse vnum vel plura entia, quia secundum ipsos, tota ratio entis salvabatur in eo quod erat principium; non negasset tamen esse plura entia, licet dicerent esse non entia, quia credebāt ens etiam p̄ædicare de non ente, vnde Arist. primo Physic. reprehendit Platонem, qui dicebat ens p̄ædicare de non ente, hinc colligere licet & recte, Arist. recensuisse antiquorum opinioneis; & etiam non recte agere, qui antiquos rationibus Aristot. saluare conantur, cum sive loquantur de deo, sive de quo cunque alio, non recte dicunt, cum ens afferant deinde dic de non ente. & ideo cum dicas Cur ergo ipsum a schola naturalium abiicit, cum statuat vnum ens immobile, sicuti etiam Aristot. posuit materiam, subiectum immobile? Dico recte auctum fuisse, quia ut optime dedit Arist. 3. lib. de Physica auscultatione tex. 48. Qui motū omni non negat, is naturam delituit. vnde primo Physicorum lect. 2. expo. 6. dicebat Diuū Thomas, Suppositionem esse in scientia na-

turali motum esse. & 8 Phy. tex. primo dicit Arist. quod omnes, qui de natura loquunti sunt, inquiet motum esse, ergo Melissus connumerandus erat inter Philosophos naturales. cum hoc tamē firmiter manet quod non naturalis, sed theologus erat.

CONTRADICTIO NONA.

MAGNA est autem in tex. 1. 3 de Physico auditu, Aristotelis aduersus Aristotelem repugnantia. ibi enim Accomodatissimum principium esse ait, ens multipliciter dici. sed oppositum possumus legere in eodem primo libro tex. 6, vbi ex Parmenide Melissi sententia, ens unum esse illudque immobile: petitio ergo eius quod est in principio, quomodo ergo accōmodatissimum aduersus Antiquos principium ens multipliciter dici?

Solutio. An dicendum est, uti opinatus est Socratis, particulam diuīsum non posse utrunque, sed alterum tantum, cœ si Socratem dicamus sedere aut currere, non eundem simul currere, & sedere dicimus, sed alterum eorum illi inesse? cæterum vbi particularia diuīqua? nulla certe in tex. repertur. An dicendum est, uti dixit Aver. id quod est multipliciter dici notum esse per se, & an & hæc extorta, dignaque risu est exppositio? non enim manifestum forte erat apud Antiquos id quod est multipliciter dici. Dico ergo, aliter dissoluendo contradictionem, antiquos credidisse, omne ens dependens ab alio non esse ens: sed credebant illud esse accident. vnde Arist. primo Physicorum tex. 25 dicit hoc latissime Parmenidem: & ipsi met Aristot. primo Physicorum posuit Parmenidem posuisse vnum ens, & in eodem posuisse quatuor Elementa, quia sive ponenter plura principia, sive vnum, semper dicebant p̄ædicare de pluribus, quia & de eo, quod dependebat a principio, vel principiis p̄ædicabat veruntamen, nō ens oī dependens dicebant, ea propter Aristotelem p̄ehendebat Platонem, non ens esse, aliquid

quid concedentem, ut pater primo Phisi. text. 30. & causa erroris Antiquorum fuit quia non sciebant distinguere inter dependere per modum accidentis, & dependere a principio. Accommodatisimum ergo principium aduersus Antiquos, quod id, quod est multipliciter dicatur, unde explenda est, Zimare sententia, qui aduersus Scotistas afferit dictum Aristo, non intelligi de multiplicitate suppositorum, sed secundum multiplicitatem significationum: cum utroque modo dicatur ens multipliciter etiam secundum Antiquos.

CONTRADICTIO DECIMA.

NE QVIR tex. is de Phisi audiu cō traditione carere videtur, cum ibi Aristo infinitum in quantitate posset & cōfirmatur ibi a Dno Thoma, & 3i Physicorum lib. lect. 6, exposi. 4. glosofar autem hęc propositio ab ipsomet Dno Thoma prima parte Summę, quæst. 7, articulo primo & tertio, verum esse de infinito naturali, tale enim est in quantitate, atque primo in quantitate continua, uti colligitur ex Arist. 3. Physicorum tex. primo, Infinitum (inquit) primo appetet in continuo. Sed hac stante glosa, contradic̄tio in dictis Aristot. appetet, quia primo Physicorum tex. 3. 6, afferit in naturalibus esse maximū & minimū. & primo de Anima tex. 41, dicit Omnis in natura constantium esse terminus augmenti & decrementi, quomodo ergo, intelligitur propositio Aristot. de infinito naturali, si in naturalibus non est infinitum?

Solutio. Cosmometra enim vnde cum Oclomographis atque Astronomis pugnarent omnibus armis, atq; copiis ut destruerent infinitum, siquidem omnem eosum disciplinam & facultatem labefactat, refellatur ergo canili. An dicendum est, non repugnare quantitatē infinitas? an potius hęc barbatici somnia? cum nihil ad id, quod nō

est, atque impossibile est esse, potentiam habeat. quapropter evitanda est Reuerendissime Presb. hęc philosophandi ratio, & ad quam Dnus Thomas tradidit doctrinam in questione, disputatis questione, tertia de potentia, articulo 15 recurrendum est, vbi infinitum passionem quantitatis priuatius offerit esse: quantitas enim ex sua ipsis natura, nata est habere terminum, quod si in divisione terminum non habet, evanescit ipsi ratione divisionis, qua termino priuatur. Ceterum hanc in parte litigiosi ac dialectici philosophi obiectio. Qui fieri potest vi Infinitum sit passio quantitatis, si in prædicamentis dicit Arist. proprium quantitatis esse dici secundum aequalē & inēqualē; sed his concisim respondeamus, propterea quod mihi philosophandi incelsit cupidus, ab incunte adoleſcens; non litigandi, sed veri inueniendi causa. Quocirca dicamus eorum sententias veras esse: sed male argumentantur, cū in Prædicamentu intelligat Arist. de quantitatibus proprietatibus positivis; hic auctor Dno Thoma de priuatius loquitur, & nō decipiari scito Aristotelis dictum in prædicamentis intelligendum esse de quantitatibus specificis, nō de illa ut geno, ut scilicet quantitas ethiū enim proprium est, ratio mēsuræ, uti colligitur ex Dno Thoma in Opusculis, Opusculo 52. & in questione disputatis quæst. 9 de potentia, articulo 52. Ad rem igitur redeentes dicamus, etiam in naturalibus inveniri infinitum, sicuti colligitur ex Dno Thoma loco citato in Summę, & ex sexto Physic. lib. lect. 5. expo. v. lumen, vbi dicit multa aliquid communire, si consideretur secundum suam naturam communem: quod si consideretur ut contractum ad rationem materiæ, prolibet nihil; ut illa eadem habet & repugnat: hic motus augeri in velocitate & in infinito verum nihil, ut bene, si ut talis motus consideretur: si in proposito non invenitur, quod euilibet speciei quantitatis repugnet infinitum, quod tamen non repugnet ipsi ut quantitas est: unde Dnus Thomas prima parte Summę quæstione 7, dicit quod & si infinitum non repugnat magnitudini, repugnat tamen euilibet speciei illius. & scito etiam infinitum posse esse, euā naturaliter loquendo, uti est dies & a gō-

Solutio Contrad.

quemadmodum docuit Arist. 3. Phy. Tex. 15. & si de tali infinito loquamur erit infinitum tale in quantitate positum. hinc colligere poteris rectum sensum illorum verborum Naturalem, scilicet, conuenire cum Geometra, in istis duabus propositionibus continuum est diuisibile in infinitum, & est augmentabile, dicunt quidam quod in priori, Naturalis concordat cum Geometra, at in posteriori propositione nequaquam, vnde Diuus Thomas prima parte Summae Theologie, q. 7. articulo 3. dixit, infinitum quod conuenit quantitatibus tenet ex parte materiarum, per diuisiōnem autem totius accedit ad materiam, nam partes se habent in ratione materiarum, per additionem autem accedit ad totum, secundum quod se habet in ratione formarum; & ideo non inuenitur infinitum in additione magnitudinis, sed in diuisione tantum. Ceterum hac in reddenda causa, cur scilicet infinitum inueniatur in diuisione, & non in additione, videtur. plures enim hallucinari Diuus Thomas, quia additio via est ad magnitudinem, & diuisio ad paritatem. ergo non haec ad materiam potentiamque, illa ad formam, atque ad esse, est via: quia si additio est via ad totum, quod habet rationem formarum, ut dixit Arist. 3. Phy. Tex. 31. & 3. physi. Tex. 66. hoc idem Diuus Thomas 3. Phy. lec. 1. o. expo. 7. & lec. 1. 2. expositione prima, & in Summa Theologiae loco citato, formaque cum det perfectionem non quidem simpliciter sed in esse, ut dicit Diuus Thomas 4. sen. dist. 8. quz. 1. prima articulo primo: ergo ad dicitur erit via ad esse, at in falsis hoc connumeratur, neque enim si aliquid monti adiicitur, aut homo augescit, ideo accretio ad esse montis, aut hominis est via. addo quod si additio ad esse est via, diminutio quoque erit ut colligitur ex Arist. primo de Physico auditu lib. text. 63. vbi alia fieri diuisione, alia subtractione auctoratur. ut cum statuarius e lapide statuā facit, lapidis enim multas partes auferat, ut hominis figuram inducat, quomodo ergo diuisio non erit via ad esse: at qui ego de statuario attuli exemplum, cum insculptoria omnia, dolandi arte conspicuntur? Vnguentarii quoque minuendo compositiones parant, & Medicus sepe extenuando

hominem ad sanitatem ducit. Hęc sunt, quę aduersus Diuum Thomam afferunt moderati Doctores, quę dissoluendo dicamus, recte enim naturalis cum Geometra conuenit in illis duabus propositionibus, continuum scilicet esse diuisibile in infinitum, atque est se augmentabile, considerando naturas rerum in communione, motus enim in velocitate augetur in infinitum ab Arist. 6. Phy. at considerando naturas rerum applicatas ad materiam; sic non inconuenit quod discordet cum illo. ea propter prima ratio laborat in aequiuocatione, additio enim dupliciter accipi potest uno modo ut si additio partis ad totum, & sic additio via est ad magnitudinem, & non ad esse nouum, sed ad esse totius, sicut etiam Diuus Thomas dixit, Partes non habere esse distinctum a toto, nec cum generatur caro in toto acquiritur nouum esse substantiale distinctum a priori est se totius alicuius, ut ex multis resultet unus totum, sicut ex multis riuis fluvium resultat, & hunc additio ruis, ad riuum est ad esse quia ad fluvium est, & in isto sensu loquutus est Diuus Thomas. Exempla igitur de homine monteque intelligenda sunt de prima additione, & cum ex Arist. dicit subtraktionem esse viam ad formam vide Diuum Thomam primo Phy. lec. 1. 2. expo. 1 o. vbi dicit Arist. exemplificasse in artificialibus, aut quia quodammodo artificialia sunt in genere substantiae propter eorum materias, vel propter opinionem antiquorum, qui si militer estimabant naturalia & artificialia, non ergo ex propria ipsius sententia datum illud accipendum est; vel dicendum est quod agens naturale per accidentem abicit priuationem, accidit enim sibi. sic statuarius accidenti sibi, quod dum Mercuriista tuam parat, hoc faciat subtrahendo, quia necesse est, quod contrarias dispositions expellat: similiter & medicus vnguentariusque, noster autem sermo est de his, quae sunt per se veritas: ergo sunt tam in scientia naturali, quam in Geometriae propositiones illę, quod bene notet Zimara, qui quandoque dixit alteram veram esse in scientia naturali tantum, imo neutra vera erit etiam Mathematicae loquendo, si diuidatur quantitas secundum partes aequales, ut colligitur ex Diuino Thoma primo Physico lec. 9. expo.

expo. 6. & 3. Physi. lect. 10. expo. 7. & 3.
Cæd. lect. 9. expo. 4.

CONTRADICTIO XI.

PRABOCCYPATYR lector in text. 24. libri primi de Physica auscultatione, in confutatione illius Melissi consequentiæ, sic enim Melissus arguebat, Est infinitum, ergo est immobile: sic autem est arguit postea, propter quid, si est unum, est immobile, sicut enim & pars una, cum sit hæc aqua, mouetur in ipsa, quare non & omnis? postea, propter quid alteratio non erit? hæc Arist. aduersus Melissum. ut Physice diuine quid agis? an non tibi cordi est tua ipsius sententia infinitum, si esset, fore immobile? ut colligitur ex Tertio Physi. lib. tex. 48. & 49. O lepidam & iocularem Physicam diceret Melissus, dum me repræhensione dignum censes, tuam labefactas sententiam. Quid vis aliud de tam tua fatua insulstitate dicā? Definat ergo loqui suis in telis aranearum illaqueatus Aristoteles, contra primi Philosophi proceres; & quam ipse primo Cœli lect. 5. a. tradidit doctrinam, memoriz sus cōmendet, dum ibi grauitatem infinitam, si esset, impossibile & mouere, & non mouere. ergo recte inutilit Melissus. Si est infinitum, ergo immobile.

— **Solutio.** An dicendus est (veluti dixit Lucillus Philatheus) dolo arteque Aristoteles tegere veritatem, nosque arte sua dissecandi, ludere lectores, atque in rugis cogere tempus terere? & cū Petro Ramo, aristotelis Philosophiam nihil aliud asserere, nisi sophismata fatua inertiae, fatuis & inertibus sophismatibus aggregari? an hos alioquin magnos prorsus, & excellentes homines hallucinatos esse credendum est? Ammonius enim vir grauissimus eloquentissimusque ita de Arist. in sua præfatione in Prædicamentis Aristotelis profutatur, Aristotelis scribendi genus, vbique est eloquitione exactum (fugit enim Philosophus Rhetoricae exhortationes, solum ex-

plicandæ, ac ueluti oculis subiiciende, rerū naturæ intentus) sepè etiam compressum, atque obscure disertum, non ex scribentis natura, sed ipse data opera id egit, nam Logica, Metheora, aliaque, dilucido stilo est persequutus. ergo obscuritatem affectauit ut legentes ingeniosiores, magisque idoneos redderet, iis, que dicerentur, composite audiendi, utque ignavos auditores ex primordiis auerteret. hæc Ammonius. ergo Aristoteli habendæ sunt gratiae, nec nos sua Philosophia deludit. Quamobrem dico ego aliter dissoluendo contradictionem, nam scientiæ secantur quemadmodum & res, ut dixit Diuus Thomas in prohemio suo, in librorum de Gene. & Corrup. secundū ergo quod res diuersimode considerantur secundum diuersas rationes formales, sic scientiæ diuersificantur. ergo infinitū multipliciter considerari poterit, secundum quod in ipso diuersas rationes animaduertit, intellectus. & quia rationem principiū ipsi ab antiquis attributam esse vidit: hinc etiam Arist. tractauit de ipso, vbi de principiis rerum naturalium agebat. ergo infinitum, de quo Aristoteles in primo Physicorum libro agit, aliter consideratur quam 3. Phys. & primo Cœli, quia primo Physicorum cōsideratur sub ratione principiū; Tertio Phys. absolute, an scilicet sit in rerum natura; primo Cœli an sit aliud corpus præter quatuor elementa infinitum, vnde Diuus Thomas primo Cœli lect. 9. expo. prima dicit, quod tertio Phys. Aristoteles probauit non esse infinitum, supponendo quod non esset aliud corpus præter quatuor elementa. sed quia primo Cœli ostenderat esse aliud corpus simplex, & illud perfectū, necesse fuit repetere tractationem de infinito. non ergo est inutilis translatio de infinito toties repetita; non enim est repetitio apud Aristotelem nisi utilis, vt dicit Cōmentator primo de Generatione & Corruptione com. 38. & primo Cœli cōmento 33. & 3. Physi. cōmento. 48. & 49. Infinitum ergo diuersimode consideratum, diuersas rationes habet. ut enim consideratur ut principium, ex quo omnia, necesse est quod alteretur. vnde Aristoteles 4. Physi. tex. 62. dicit latuisse Melissum plenum posse alterari. Melissus ergo ponens infinitum esse

principium, dicebat illud esse immobile, quia ignorabat alterationem. at Aristoteles attendens ad veram rationem principii dicit, non inconvenire infinitum, ut principium, ex quo cetera, alterari. at si ipsum consideremus in se, & absolute, uti consideratum fuit primo Cœli & 3 Physi. sic erit immobile. Igitur Aristoteles non tegit veritatem; nec, quod ipse dixit de infinita gravitate, contra ipsum facit; quia, si esset, uti que impossibile esset & mouere, & non mouere; at si fuisset primum, impossibile etiam esset ipsum non alterari. non ergo est aliqua contradic̄tio in dictis Aristotelis.

& densitate; at cum primo Physi. dicit segregari contraria, intelligit de contrarietate elementorum. vnde Arist. 3 Physi tex. 4.4 dicit Sunt autem quidam, qui hoc faciunt infinitum (loquitur enim de medio inter elementa) sed non aereum aut aquam, nec cetera corruptant ab infinito, habent enim ad se inuicem contrarietatem: ut aer quidem frigidus est, aqua vero humida, ignis autem calidus; quorum si unum esset infinitum, corrupta iam suisenaria; hunc autem dicunt: aliud esse id, ex quo haec sunt; esse ergo, quod segregando contrarietates intelligebant de contrarietibus elementorum.

CONTRADICTIO XII.

ARGVNT nonnulli Aristotelem Dicunt Thomam, utpote sui immemores. Hic enim in tex. 32. primi auscultatorii libri Anaximandrum, ait, posuisse principium, atque ab ipso contraria segregasse. huius certe extat oppositum. 12. prima Physiologiae libro, legio. 2. expositione 5. vbi contraria ex Anaximandri sententia in uno confuso p̄f exsistisse dicit, quomodo ergo ex Anaximandri sententia contraria segregasse dicit?

Solutio. An dicendum est (uti dixit Aueroiodes) segregasse contraria a principio, quia posuit quoddam inter elementa medium aere quidem subtilius, igne vero densius; & hoc stare non posse fatendum est, quia si est igne densius, aere vero subtilius, non ergo subest contraria, & densitas scilicet & subtilitas hæc enim sunt contraria, uti dixit Aristo. primo Physi. Tex. 3.2. Dicimus ergo Anaximandrum segregasse ab uno principio contrarietates elementares, ceterum non omnes segregabat contrarietates, quia generabat omnia densitate & raritate, vnde Aristot. Primo Physi. dicit, quod ponentes unum corpus, vel plura subiectum, generant omnia raritate & densitate, hæc enim sunt contraria. Quando ergo Dnius Thomas 12. Metaphy. ex Anaximandri sententia non segregat contrarietas, intelligit de contrariis raritate scilicet

CONTRADICTIO XIII.

HACTENVS de Anaximandro: nunc de Anaxagora atque Empedocle: dicendum, in eodem enim tex. eiusdem primi libri afferit Anaxagoram, Empedoclem, & qui unum, & multa principia statuerunt; ex ipsa congerie cetera segregantur, vbi videtur segregationem Aristoteles dicere generationem de mente Anaxagoræ, sed oppositum est logere primo Metaphy. leit. 6. expositione prima, quo in loco ex Aristoteli sententia sic de Empedocle opinantur dicit, Generationem esse ex congeriatione; & corruptionem ex segregatione. vnde Auér. Primo Physi. creditit Congregationem ortum, & Segregationem interitum esse.

Solutio. An dicendum uti dixit Philalethus primo Physi. consilio vigesimo septimo, Auér. deceptum fuisse, quin credere congregationem ortum, & segregationem interitum; cum fecis apud Anaxagoram fiat, atque Empedoclem; nam ortus est rerum per segregationem: & quæ apud Empedoclem discordia imperante segregabatur res; & segregatio rerum a sphero erat generatio, atque ideo opinatur deceptum Auér. ob Democriti institutum, qui ortum rerum, congregationem atomorum sibi habebat. Ceterum non recte labefactat fuisse

Ancorris opinionem dicamus; utrumque enim congregationem, & segregationem modo ortum, modo interitum dici fatendū est, ut colligitur ex Diuo Thoma loco citato. Congregatio enim si est in chaos, dicitur corruptio; at et chaos segregare est generare. veluti, si partes mundi, mundus denique ipse si in chaos congregetur, interitus est mundi congregatio illa; at, si iterū segregentur partes, segregatio erit generatio; atque amicitia rerum in sphero, mundi est interitus causa, lis autem generationis. Ceterum si congregationem iterum accipiamus rerū, non amplius quidem in chaos, sed extra, prout scilicet est congregatio partium similarium, non utique congregatio est interitus, sed generatio; similiter, si segregationem non amplius quidem in chaos, vel sphero sumamus, sed rerū extra chaos, sic dicetur corruptio interitusque rerum. diversimode igitur considerata congregatio, & segregatione diversa sortiuntur nomina. hinc varii sibique contradictentes videntur doctores, ac interpretes aristotelis.

Solutio. An dicendum, uti Aver. dixit se videtur primo Physi. commentary 33, Anaxagoram ibi nominatum non illum est, apud quicunque generatio erat alteratio? An potius fatendum est Aristotelei hoc contradicere, cum ubique sua in tota Physiologia de Anaxagora Clazomenio loquatur, ipsu insuper propriam vocem ignorasse, dum rerum generationem alterationem nūcupari censeatur. Dicamus ergo aliter, exactius remque ac enucleationem tradamus doctrinam. ponentes enim plura principia in uno confuso; itidem ponentes unum principium materiale, omnes communis nomine rerum generationem alterationem dicebant. ceterum hanc quidem ponentes unum, principium materiale vocabant condensationem rarefactionemque; at ponentes plura principia, vocabant segregationem, comixtionemque. ergo nulla contradicatio.

CONTRADICTIO. XV.

CONTRADICTIO. XIV.

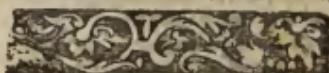
PHILOSOPHOS illos generationem alterationem vocare dicit Diuus Doctor primo Physi. lect. nona, expositione prima, qui posuerūtvnum principiū, materiale. at, qui plura statuant in uno confuso, illos segregationem vel congregacionem rerum generationem vocare. & inter hos, cōnumeratur Anaxagoras a Diuo Thoma primo, Physico. lect. 9, expositione prima, sed oppositum lege primo de Generatione & Corruptione, & apud Diuum Thomam & apud Aristotelem, dicentes. Anaxagoram propriam vocem ignorasse, cum alterationem generationem vocaret; ergo etiam statuentes plura principia, uti Anaxagoras, dicunt generationem rerum alterationem.

PLERIQUE nunc sibi faciunt occasionem digladiandi cum aristotele, ebo qd̄ textu 37, primi de Physica auctiulatione libri Segregationem rerum generationem seu fieri ipsarum non esse dicant; ibi enim ad aures Anaxagoram sermo est, & nisi ita se haberet, sermo utique quod est in principio peteret, arguit enim aduersus ipsum & dicit, Amplius si omnia insunt quidem huiusmodi, & non sunt, sed segregantur cum insint: ecce quod distinguunt inter segregationem & fieri rerum. sed oppositum lege eodem primo libro text. 32 & 33, ubi clare videtur licet, Diuus declarante Thoma, fieri rerum segregationem congregacionemque esse ex Anaxagora. quomodo igitur cum segregatur res a chaos non sunt de mente Anaxagorae? hæc enim in dubium vocant nonnulli.

Solutio. Segregationem & fieri rerum item non fieri rerum dicamus de mente Anaxagorae. Anaxagoras enim, teste Aristotele primo de Physico auditus, tex. 3 putabat communem opinionem Physicorum & crat

esse, quod nihil sit ex eo, quod non est. propter hoc enim sic dicunt, erant simul omnia, & hinc huiusmodi flauerunt alterari. ne ergo Anaxagoras cogeretur dicere fieri aliquod ex eo, quod non est, ponet omnia simul preexistere in chaos. ergo de mente Anaxagora nihil sit de nouo, segregare ergo non erat fieri de nouo, erat tamen fieri, sicuti adnotauit Diuus Thomas primo Physicorum lect. 9. expositione 7, & eadem lectiōne expositione prima, stant ergo inconcussi verba Aristotelis, nec sibi pugnātia dicit, sed consona, ut sui moris est.

procedit, quo infinitam petivous lineam, licet talis non datur, sic petit & ipse ab infinito afferri partes finitas determinatasq; licet illas non habeat: nō tamen afferit conformatum esse ex finitis partibus determinatisque; primo autem Physi. ex propria loquitur sententia:

CONTRADICTIO. XVII.

NON possum, nec debo abstrusa nō explanare: nam Aristotelica oratio in tex. 41 primi de Physica Auscultatio libri ferē tota in dubium vocatur. ibi enim est Parmenidem calidum frigidumq; posuisse principia huius tamen extat oppositum primo Physi. tex. 6. & undecimorū qui bus in locis afferit. Parmenidem posuisse vnum ens, illoq; que principiū existimasse, quomodo ergo vnum posuit principiū, si plura dicit?

Solutur. Parmenides, & omnes fere antiqui existimavunt illud esse ens propriū principiumque; quod a nullo dependere; dependentia autem ab illo vocabat nō entia, licet dicerent illa esse aliquid. & quia erat cōmune elogium apud omnes, quod ex nihilo nihil fieret, teste Aristotele, primo Phys. tex. 3. ibidem dicit. Anaxagoram sic opinatum fuisse de principiis, quia sibi persuasit veram esse cōnūtem Physicorum opinionēm, quod nihil sit ex eo, quod non est, ergo non entia erat ex aliquo. & quia ad illud, ex quo cetera erat, maxime approximabant elementa, hinc sit quod quia busdam pr̄ter illud dicebantur, etiam elementa esse principium. Vel forte melius dictū est; nam antiqui in duplo erat differentia; quidam enim principiū illud vocabat, quod omnia continet; quidam verō magis illa, que commixta erat in illo; vti dixit Diuus Thomas primo Physicorum lect. octaua expositione prima. & ideo cōmnia esse in principio forte. Par menides magis vocabat calidū & frigidum cōmūtum, in principio magis principiū, quam illud quod continet illa; vel e contra,

CONTRADICTIO. XVI.

AMPLIUS autem, si necesse est cuius partem contingit quantulamcūque esse secundum magnitudinem & par uitatem & ipsum contingere (dico enim talium aliquam partium, in quam cum insit dividitur totum) hinc Aristotelis in tex. 3. 6 primi de Physico auditu libri: quo in loco, ut inceclarus patet, vult si partesq; quas dividitur totum, quae sunt in ipso, cum dignitatis, sunt indeterminatae quantitatibus, & totum itidem erit indeterminatae quantitatibus. Huius autem oppositum est legere primo Cceli tex. 47. quo in loco quantitatē finitam iubet ab infinito amputari: ergo infinitum ex finitis constat; ergo si partes sunt determinatae, adhuc totum indeterminatum erit.

— Solutio. An dicendum est (vti dixit Philalethus primo Cceli cōsilio 49) de infinito, infinitē, finita arripere licere, nō itē de corporibus simplicibus finitis licet detrahēre, & quibus mundus cōflatus & coag mentatus est, ob id ratio auctoris erat optime conclusa: si finita essent corpora simplicia, itidem ex his cōcretum. Sed illa solutio parui momenti est, & textum ibi Aristotelis labefactat, quippe qui eo in loco non de augmentato ex corporibus simplicibus corpore, sed de illis loquitur, vti patet recte in p̄cipiēti texū illū 47. dico ergo aliter. Aristotelis enim more geometrico

tra, magis hoc quam illa, utrumque tamen exornabat nomine principii. credo tamen proprie vocasse Principium, illud quod continebat ista duo, & etiam alia: sed calidum & frigidum vocasse principia, quia erat id, si ne quo non fuisset segregatio a principio. Vnde Aristoteles primo Physi. tex. 41. dicit. omnes scilicet tam Physici, quam Theologici contraria principia faciunt, & dicentes quod unum sit & immobile, ut patet de Parmenide. & hoc est quod dixit Diuus Thomas posuisse plura principia, secundum sensum: sensus enim percipiebat, quod, nisi fuissent contraria, cetera non segregata fuissent a principio. illa ergo secundum sensum est a principio. sed proprium Principium erat de mente Parmenidis id ex quo cetera, vel a quo cetera. Sed dices, qui fieri potest ut comixta magis dicerentur principia, si Aristoteles dicit tertio Physi. tex. 30. & contineat etiam ipsum omnia, gubernare que dicunt? Respondeat Diuus Thomas 3 Physi. lect. 6. exposi. ultima hoc dictum fuisse ab illis, qui præter materiam non posuerunt alias causas agentes, ut posuit Anaxagoras intellectum, & Empedocles item & amicitiam.

CONTRADICTIO. XVIII.

PRINCIPIA namque neque ex se se mutuo, neque ex aliis, & ex ipsis omnia oportere auctorat Diuus Thomas cum Aristotele primo Physi. tex. 42. & lect. 10, expositione secunda: huius tamen oppositionum invenimus apud Diuus Thomam in questionibus disputatis, questione teria de potentia articulo 16. vbi formam habere principia determinata essendi docet Diuus Docto.

Solutio. Formam habere principia determinata essendi posse intelligi duplicitate, dicimus; Aut enim sic, quia ex alio principio esse, & si nullo modo forma principium habet; Aut, quia requirit determinatam materiam, ita ut si in tali materia reputatur nequaquam, & qui se dicitur, vti ad notabat in Metaphysicis Reverendus Magis-

ter meus Theodorus Masius, de simitate, quæ, nisi sit in nasci, & qui se dicitur, primo etenim modo principiis repugnat habere principia essendi, at secundo modo nequaquam. vnde Aristoteles 3 Physi. tex. 9. dicebat quod si actus non est in eo, cuius est actus, inconveniens est: huius enim dicti 2 Cœtra genres assignat rationem Diuus Thomas cap. 31. quia inquit Proprius actus sit in propria materia. & primo Cœli lectio 3 expo ultima, dicit Actum proportionari perfectibili. & in hoc sensu intelligendus est Diuus Thomas in quæstio. di spuma. loco citato, dum dicit formam habere principia essendi determinata. non enim quilibet forma in qualibet introducitur materia; sed materia talis determinat sibi talem formam.

CONTRADICTIO. XIX.

CONTRARIETATEM solum in ac cidentibus esse reliquit Diuus Thomas primo Physicorum lectio 11 decima expositione octava. at oppositum lege primo Physi. lect. 10, expositione 2. quo in loco una cum Aristotele, Omnia quod sit ex contrario fieri censet: & primo Physi. tex. 50 dicit Aristoteles in uno quoque genere contrarietatem unam esse: & primo Physi. lect. 11 decima expositione 13 dicit Diuus Thomas, Cœtraria omnia, quæ sunt in genere substantiaz, non differunt generi, sed se habent sicut prius & posterius.

Solutio. An dicendum est, vti dixit Simplicius, substantiam ex substantia fieri nequaquam si sicut materiam atque formam substantias non esse dicere. An certe censendum est principia substantiaz substantias esse? vti dixit Diuus Thomas in Opus, de formis elementaribus sub initio; & in Opusculo de natura materiaz, cap. 5 nominat formam substantialem, cum dicit Formam substantialem non solum perficere materiam, sed etiam ipsam distinguere per partes: & similes alibi Aristi. & Diuus Thomas dixerunt Materiam & formam esse principia

essentialia: ergo substantialia, quia essentia non proprie in accidentibus reperitur, ut colligitur ex Divo Thoma in Opus. de ente & essentia. Sed dices, an non habemus ex se ptimo metaph. lib. tex. 8 Materiam nec esse quid, nec quantum, nec quale, nec aliiquid aliorum? ergo non est substantia, cui obiectio facere satis crediderim, si Aristotelem dixerim material negare esse substantiam aet. At repugnat nihil, quod sit substantia; at non est tamen illa predicamenta lis, de qua Aristoteles ibi loquitur. Vnde Magister meus semper Reuerendus, cui debeo veluti patri meo quantum possum, sic declarabat dictum Aristoteles in predicamentis. Nulla substantia est nisi composita, nullum ens nisi compositum. vnde Aristoteles in predicamentis non cuiuslibet substantiae proprium inquirit, sed illius, quae composita dicuntur; materia non est composita, quia materia non est materia, sicut dixit Dious Thomas in Opusculo de natura materiarum cap. primo: negat ergo Aristoteles material esse substantiam compositam, vel esse aliiquid aliorum. Non ergo simpliciter dicit ipsam non esse substantiam, quia & ipse diceret esse substantiam in potentia aet. & non esse substantiam compositam nisi in potentia. Ceterum adhuc virginem, si substantia ex substantia sit; nonne prius substantia erit, antequam generetur? & iterum, si ex contrario sit, quomodo ex substantia? sed credemini, haec enim sunt technae & doli sophistarum. Ea propter ad omnia sigillatim resistendum; genitum enim prius non erat antequam genera retur; ergo nec substantia, quae sit, prius est, antequam sit; inveniens enim est, quod substantia, quae sit, sit antequam sit. at nullum inveniens est, si substantia aliqua sit, prius illa, quae sit. & haec de prima dubitaciula. de secunda vero reliquum est disceptare; huc n. negotiū facessit, exhibetq; occasio nem intertribus disceptandi. Aphrodisius enim Alexander vna cum Philopono, dicunt substantias gigni ex contrario, quia primae gignuntur substantiae, & his contrarium esse secundum suas qualitates, ut in elementis contrarie qualitates: ambo errant pace sui, & haec est ratio; Quod interit, in suum contrarium interit, Substantiae corrumptuntur, igitur in suum contrarium; at istud qualitates esse non

potest, quia labentibus primis substantiis impossibile est aliiquid aliorum esse, ut dictum est in Prædicamentis cap. de substantia. ergo qualitates non remanent in substantiarum corruptione. Verum ergo conculentes elogii, dicamus, substantias fieri ex contrario priuater, & non positivæ; sit enim ex substantia materia scilicet & forma, sit ex contrario priuatione scilicet; ergo verumq; verum est & substantia fieri ex substantia, ex que contrario priuatio enim est principium fiendi, sed non essendi, ut dixi. Diuus Thomas in questio. dispu. questio ne 3 de potentia, articulo primo. sit ergo substantia ex non substantia; ceterum non est substantia ex non substantia. ad propositam ergo contradictionem dico contraria aliter atque aliter considerare fuisse ab Antiquis, & aliter ab Aristotele, ut dixit Diuus Thomas in questio. dispu. questio ne tertia De potentia articulo sexto. cōtrariorum enim alterum, secundum antiquos, non erat imperfectius altero. at Aristoteles dixit alterum semper esse cum priuatione alterius. præterea existimabant, cōtraria prima quasdam esse naturas diuersas. at Aristoteles dixit Priuationem esse non ens per se, ut colligebat Diuus Thomas primo Physicoru lectione 13 expositione 2: Priuatio, inquit, est penitus non ens, & in Deente & essentia dicit Priuationes non habere essentiam, hoc idem in Opusculo de natura materiæ cap. 4. & Aristotel. hoc idem primo Physic. tex. 75. habitus autem & priuatio est prima contrarietas, quæ in omnibus contrariis salutatur, ut dicit Diuus Thomas 3 Phy. lectione prima, expositione quinta, hoc idem primo Physicorum lectione 13 expositione 4, & millies primo Cœli ac alibi. contrarietas ergo proprie accepta sola inuenitur in accidentibus. & hæc est differentia secundum formam, ut colligatur ex primo Cœli lectione octaua, expositione 8; ut communis contrarietas, quæ est secundum habitum & priuationem, in omnibus generibus inuenitur, & sic Diuus Thomas dixit in substantia esse contrarietatem, ac substantiam fieri ex contrario, quod non intelligas velim, ut antiqui intellexerunt, fieri scilicet ex contrario positivo, sed priuatio intelligendum est.

CONTRADICTIO XX.

AERE M. quosdam posuisse principiū dicit Aristoteles primo Phys. libro, tex. 14. eo quod minime respectu aliorum differentias sensibiles haberet, atque hunc sequitur aqua: sed oppositio legge a. de Gen. & Corruptione tex. 23. ybi sic dicit: Sed tamen simpliciter quatuor existentia, vnius vnumquodque est. Terra enim siccus magis, quā frigidus; Aqua autē frigidus magis, quā humidi; Aer autem humidi magis, quam calidi; Ignis autem calidi, magis quā siccus. ergo nō videntur aer & aqua minime aliorum habere differentias sensibiles; quia sicuti in igne in summo gradu vna dominatur qualitas, sic etiam in aere ac aqua dominatur.

So uitur. An dicendum est vt dixit excellens animus Dominus Hieronimus Cardanicus lib. secundo de subtilitate rerum, Quatuor elementa ex aequo propria natura frigidissima esse; an potius aliter dicendum, eam nullam pro sua opinione astricta rationem vim habentem ad duxerit? Ignis enim ex sua natura calidus est; atque si calor à corporibus celestibus sit, vt dixit Aristoteles, coeli lib. tex. 42) aer illorum, motio ne fricato, non tamen inferre licet, igitur elementa sunt suapte natura frigidissima: si enim suapte natura rigent frigescuntque, ergo non motu Coeli distracta incalefecit. quis enim est qui possit hominem non risibilem facere frisibilis enim cum suapte natura homo sit, talem non esse effici non potest ergo nec si elementa talia sunt suapte natura, poterunt incalefcere. Amplius ab Aristotele testatum est loco citato, Lumen est; ab aliis: ergo inferre licet, igitur ignis non est suapte natura lucidus. An dicendum est, vt dixit Thomas de Garbo in sua dūna de elementis, tractatu primo qualionis secunda, Aquam frigidorem terram; an potius & hoc rationi contradicere facilius est: non enim possemus causam asti gnare, cur scilicet ex hac materia generetur hoc, & non illud: vobis cur generatur ex hac materia terra & non aqua; quia quanto vnumquodque a Coelo distat, frigidius evadit, vt dixit Diuus Thomas a de Gen. & Corruptione lect. tertia, ex

positione ultima: ergo ex hoc quod terra maxime à Coelo distat, inferre possumus, ergo est frigidissima. quod si aqua esset frigidior, terra, non possemus reddere rationē huius tunc frigiditatis. Quapropter primo Celi, lectione 4. expositione secunda asseruit Diuus Thomas terram non moueri, nisi secundum partes, quia omnium remotissima est à Coelo, ergo frigidissima secundum ipsum. Sed dicens nonne secundo Celi lectione 4. expositione sexa dixit Diuus Thomas aquam frigidissimam? ergo in summo gradu aqua est frigida; ergo frigidior terra. Sed huius dubit ab initio facit falso Diuus Thomas in Opus, opus, § 2. quo in loco dicit, Quomodo autem aqua primo dicatur frigida, terra autem non, licet ex maiori causetur frigiditas, patet in 2 de Generatione. In lectione autem de Gen. & Corruptione loco citato dicit, quod cum in vnoquoque elemento duae sint qualitates, altera ipsarum dominatur magis frigiditas, quā humiditas; in aere magis caliditas, quā humiditas, ergo cum dicit Diuus Thomas quod aqua est frigidissima, intelligit respectu humiditatis, quia est in ipso. Hinc explodemus dicendum, Zimara sententia; quippe qui in contradictionibus super primo Physicorum, contradictione 23, asserit frigiditatem in summo reperiuntur tam in aqua, quā in terra, aqua tamen principaliter competit, quia terra hoc enim falsum, & indignum tam praeclarissimum ingenio. Dicat milius, non ne illud est primo & simpliciter tale, quod habet esse etum causam simpliciter, et terra est huiusmodi, quia frigiditas causatur à distantia ab orbe; ergo maxima frigiditas a maxima distantia; et maxima distantia est illa, quia est inter coelum & cencrum; ergo maxima frigiditas in centro; ergo existens in centro, suapte natura est frigida, ergo simpliciter, & confirmatur ex sua ipsius sententia: dicit enim, quod aqua est frigidior quo ad polle, quia plus potest infrigidare aqua, quā terra; terra autem frigidissima dicitur, quia frigiditas terra non est admixta caliditati; ergo ista erit simpliciter frigida, quia minus admixta; ergo cum quo ad posse, quia vnumquodque agit, in quantum est actu, ergo maxime in actu actu uisum erit, ergo terra maxime frigida.

quo ad posse, quia illud est maxime in actu, quod habet actuū impermixtū; terra per se habet actuū impermixtū; igitur maxime agit. ergo, etiam quo ad posse, frigidissima omnium erit terra. Dicamus ergo dis- soluendo contradictionem Acrem & aquā minime omnium habere qualitates sensibili- les; quia Caliditas, quæ est maxime activa, reperitur in igne; frigiditas, maxime passi- ua, reperitur in terra. ergo media elemen- ta, & si habent alteram qualitatum in sumi- mo, minime tamen aliorum habent qualita- tes sensibiles. non enim Caliditas, quæ in aere reperitur, est adeo activa, sicut in igne; nec frigiditas in aqua, adeo passiva, sicut in terra. & iste est sensus germanus ipsius Aristotelis,

CONTRADICTIO. XXI.

INeodem, textu 54 est Aristotelis adver- sum Aristotelē vox & oratio, adeo clara, vt nota negligenter non caruerit Sū- mus Philosophorū Aristoteles, quos enim absque contrarietate inter ipsa elementa posuisse vidit, eos laudat ad celosque usq; extollit. Cæterum contra hos cordem, ip- sum vide tertio de Physica auscultationē libro, tex. 47, quo in loco illos diris afficit contumelias, eorumque positionem arguit. quomodo ergo, o præclarissime Philosophorū, illos nunc laudas? sic enim dicit primo Physicorum libro, iccirco non sine ratione agunt, qui subiectū ipsum aliud ab his faciunt. & 3 Phys. sic At vero neq; potest infinitum corpus vnum ac simplex esse, aut simpliciter; aut, vt quidā inquirunt, id quod est præter elementa, ex quo hæc ge- nerant.

Solutio. Anaximander enim teste Di- uo Thoma primo Phys. lectione octaua, ex positione prima, posuit vnum principium: sed magis vocabat principium extracta ab ipso, contra ergo ipsum, huiusque opinio- nis sectatores arguit; tum, quia ex se est im- possibile; cū etiā, quia ponit aliquod prin-

cipium elementare præter quartuor elemē- ta, vt dicit ibi Diuus Thomas lectione octa- ua, expositione vltima. Non ergo repræ- hendit illos, quia posuerint illud esse absq; contrariis, nulla ergo cōtradiccio. vel for- te primo Physicorum loquitur comparan- ter, quæ nam scilicet, istarum opinionum, sit altera absurdior, & laudat hanc velut minus absurdam.

CONTRADICTIO. XXII.

Es t' insuper alia contradicō in di- cēti Diuī Thomæ primo Phys. lectione ne 12, expositiōne oī & aū quo in lo- co, ratione probare requiri subiectū in fa- ctione naturali, munus esse Metaphysicū te- statum reliquit; huius tamen oppositum in uenimus septimo Metaph. lectione secum da, expositiōne 5, vbi materia investigatio- nem ad naturalem præcipue attinere dicit. Quomodo ergo Metaphysicus rationem probat materiam subiectū in factione natu- rali?

Solutio. An dicendum est easdem esse demonstatiōnes in Naturali ac prima Phi- losophia, quippe quæ amb̄a mota vtuntur? An forte dicendum est hoc falsum esse, quia prima Philosophia nullas habet demonstatiōnes, nullas conclusiones proprias? Item Diuī Thoma aduersatur, qui primo Physicorum, primam Philosophiam demo- strare ait per causam formalem, finalē, & efficientē. Item definitiones diuersē sunt a diuerso modo abstrahendi a materia. definitiones sunt medium in demonstratio- ne, vt dicit Diuus Thomas prima parte Theologie, quæstio. 3, articulo 5. ergo alia & alia definitionē erit in Naturali philos- ophia, & alia in Metaphysica, ergo alia de- monstratio; item alia est ratio formalis obiecti primæ philosophiæ & alia natura- lis. igitur alia & alia demonstratio. An di- cendum est (sicuti dixit Casertanus) libros

Physicorum esse metaphysicæ? & sic cùdicit Philosophus & Metaphy. ad naturalem pertinere præcipue inuestigationem materialiæ, accepisse Naturam pro Metaphysico: nam Philosophia naturalis, prima Philosophia quandoque dicitur; nec ab ipsa distinguitur, vt colligitur ex Diu Thoma primo ethico. lec. prima, expositione prima, vbi sic dicit Ad naturalem Philosophiam pertinet considerare ordinem rerum, quem ratio humana considerat. sed nō facit, ita qđ sub naturali philosophia cōprehendamus etiam Metaphysicam. Ecce ergo quod Metaphysica dicitur naturalis Philosophia, itē a Physic. lectione vndecima, expositione tertia, dicit Metaphysicum negotiari circa mobilia. Ceterum nec ista responsio satis facit, & in se falso includit. primo quidem, quia primo Physi. loco citato, dicit quod naturalis potest probare inductio ne; sed ratione, est metaphysici: & dicit Aristotelem hoc fecisse in primo libro de Physica auscultatione. ibi enim nō ratione, sed inductione hoc manifestum reliquit. ergo Metaphysicæ, libros Physicos non debemus iudicare: aliter enim egisset ibi Aristoteles, ratione, & non inductione. Sed dices, primo Physicorum tex. primo, dixit Aristoteles inuestiganda esse principia rerum naturalium. res autem naturales sunt substantia; de his enim est, quæ à nobis fieri nequeunt, vt dixit Comentator primo Physic. hoc idem Diuus Thomas primo Ethico. eorum lec. prima, expositione prima: vbi dicit: Ad naturalem Philosophiam pertinet considerare ordinem rerum, quem ratio humana considerat, sed non facit ergo principia substantiarum quæ rūtu in Physica est; ergo hæc consideratio est substantiarum, vt substantia est, consequentia manifesta est; quia, si non valet hæc, non valebit etiam illa, qua probant Aristoteles substantiam considerari in prima Philosophia lib. 1. 2. tex. primo: sibi enim sic habet: De substantia theoria est, quia principia substantiarum queruntur; ergo etiam si in Physica est speculatio de principiis substantiarum, ergo de substantia theoris erit in Physica, ergo Physica est pars Metaphysicæ, quia Metaphysica versatur circa substantiam, quod est substantia, vt bene dixit Diuus Thomas primo Po-

steriorum lectione secunda, expol. prima; & septimo prime Philosophie libro, lectio ne prima, expositione quinta dicit Diuus Thomas Metaphysicus determinando de substantia, de omnibus aliis notitiis facit. Sed his satis faciendo dicamus, omnino falsissimum esse Physicorum libros esse metaphysicæ, quod satis apertissime colligi potest ex Aristotele primo Physic. tex primo: quo in loco, cum dixisset nos tunc sci re cum causis cognoscimus, scimusque ad elementa usque resolueremus, insert, Merito igitur hæc velimus scire naturalia, ab ipsis principiis exordiendum, ergo pro premium est de naturalibus ergo non possumus scire naturalia absque cognitione eorum, que tractatur in Physicis; at si Physici libri sunt metaphysicæ, ergo possemus scire naturalia absque principiorum cognitione. hæc contra Aristotelen primo Physi. cōsequen tia manifesta ex eo, relinquuntur quia (teste Diu Thoma primo contra Gentes cap. 5) Metaphysica, quæ est circa diuina, inter Philosophiz partes ultima remanet addi scenda. ergo cognitione eorum, que pertrahantur in Physica, esset post cognitionem rerum naturalium; & sic res naturales scire mis ignoratis ipsatum principiis. Dico ergo quod naturalis considerare substantia mobilem. nec est sensus, vt existimauit Casertanus, quod naturalis consideret solum de mobilitate in substantia; sed, simul specu lando de substantia, illam sub ratione mobilitatis considerat: veluti si quis consideraret album, non solum albedinem, qua album, album est, sed simul subiectum. Non negamus ergo naturalem agere de substantia: dicimus tamen quod alio, atque alio modo consideratur a naturali, & a Metaphysico, sicuti in Bononiensi gymnasio docebat Preceptor meus Theodorus Masius etiam corā ipso Casertano; hos enim duos præclarissimos viros audiui de hac re serio disputare; & insuper preceptorem meum nō paruos, iudicio astantium, tulisse triumphos. Metaphysicus enim cōtemplatur substantiam mobilem, in quantum est differentia entis; ens enim, vt ens est, dividitur in substantiam & accidentis, vt colligitur ex primo Physi. tex. 1. 2: substantia autem diuiditur in mobilem aut immobilem. cum autē

Solutio Contradictio[nis]

225

Metaphysicus consideret ens, & ea, que eis sequuntur ens, in qua o[rum] ens, ut patet a Physico, lectio[n]e 6, expositione prima, hoc id est primo Posteriorum, lectio[n]e 20, expositio[n]e vltima, ergo etiam debet considerare substantiam mobilem; sed aliter, quam naturalis, naturalis enim (ut dixi) considerat substantiam & mobilitem ipsam, ut sunt substantia ratione mobilitatis. at Metaphysicus ut sit sub ista ratione ens. vnde oculu[m] lib. de Physico auditu, lect. 5, expositione secunda, dicebat Metaphysicam utimur, & considerare de primi principiis. & ii. lib. primi Philosophiz. cap. 3 dicebat Aristoteles, Physicam Mathematicamque esse primi sapientiae partes. Vt ergo erga substantiam mobilem considerat. ceterum Metaphysicus quatenus est differentia entis, Physicus autem prout est mobilis. Sed uerius; Si Metaphysicus considerat ens in quantum ens, & consequentia ens in quantum ens; quomodo ergo considerabit de materia, que non consequitur ens, in quantum ens, multa enim sunt entia, quae materia carent ut patet a contra Gen. cap. 5 De substantiis intellectuibus: ergo considerare materiam non pertinet ad Metaphysicum. Praterea dicit D[omi]n[u]s Thomas in suo exordio in Metaphysicam Aristoteles Metaphysici est tota de his, que sunt separata a materia secundum esse & rationem; sed illa sola non dicuntur esse separata, sed etiam illa, que sine materia esse possunt. videatur ergo quod tota contemplatio Metaphysici sit de abstractis per essentiam: & de abstractis per indifferentiam a materia: ergo contemplatio Metaphysici non se extendit ad materiam: v[er]o inclusu[m]. Sed adhuc maior insurget difficultas. Eos non est genus, ut dicit D[omi]n[u]s Thomas in Opusculo, opusculo 48, tractatu secundo, cap. primo si ergo non est genus, quomodo habet differentias? quomodo ergo Metaphysicus in loco disert[us] a Physico, quia is substantiam mobilem ut mobilis, & illa ut differentia entis considerat? hec sunt difficultates abstractae per se inexplicabiles; que totam D[omi]n[u]i Thomae doctrinam labefactare videntur. Ceterum bise[nt]e satisfacit ipsen[us] D[omi]n[u]s Thomas primoque ad primam & contra gentes cap. 5. 4. vbi dicit, Materia

& forma dividunt substantiam materialis potentia autem & actus dividunt ens communiter ergo quia metaphysici est considerare ens & v[er]ens, debet etiam considerare substantiam, & per consequens materiam & formam: materia enim & forma sunt substantia, quia substantia ex substantia est, ut D[omi]n[u]s Thomas in Opusculo de formis elementaribus, qu[estio]ne 3, articulo quanto; & idem dico quod, & si materia non consequatur ens in quantum ens, debet tamen considerari Metaphysico, quia absque illa substantiam mobilem ignoraret. scientia enim est ex causis, ut colligitur primo Posteriori & primi Physicorum. Et cum dicas Metaphysicus suam extendit contemplationem ad materiam v[er]o exclusu[m], dic o[ste] sic dictum fuisse a D[omi]n[u]o Thomas, quia Metaphysicus non considerat absolute materiam, sed in ordine ad substantiam compositam, & ideo dicit D[omi]n[u]s Thomas, Metaphysicum considerare abstracta per essentiam. & illa, que dicuntur per indifferentiam, abstracta: quia haec sola considerat absolute, cetera autem, ut haec sciunt. Ad secundum autem dic o[ste] quod sicut genus ad hanc vel contrahitur species per suas differentias, velut animal per rationale contrahitur ad speciem hominis, & per irrationale ad speciem Leonis; sic per quandam similitudinem ens dicitur haberet differentias, quae sunt diversi modi essendi ipsius, quibus contrahitur ad substantiam, & accidentis ad substantiam mobilem & immobilem. vnde, cum dicimus Metaphysicum considerare substantiam mobilem, ut est differentia entis, nolumus dicere ens proprium habere differentias, sed habere diversos modos essendi, quibus contrahitur. vnde in opus. 48 loco citato dicebat D[omi]n[u]s Thomas Ens non contrahitur per differentias, sed per diversos modos essendi. Ad propositam ergo contradictionem redeuntes dic o[ste] ad naturalem pertinet inuestigationem materie: sed ista inuestigatione vel est per rationem, vel per inductionem, vel analogiam materia enim, teste Aristoteles, primo Physico, analogia cognoscitur & 7. metaphys. lectio[n]e 2, expositione 7, dicit D[omi]n[u]s Thomas, materiam cognosci per quandam similitudinem proportionis primo modo ad

natu-

In primum Physi.

23

Naturalem non pertinet, sed secundo modo: & sic nulla contradictio. Et hoc est, quod dixit primo de Anima, lect. 2, expositione 6, materiam a nullo considerari, nisi a solo Naturali eodem scilicet modo, & eadem ratione.

CONTRADICTIO XXIII.

ANTIQVOS materiam secundum esse, non ens, dixisse ait Diuus Thomas primo Physicorum lectione 5, expositione prima: huius tamen extat oppositum: & septimo Metaphysices, lectione prima, expositione 5, vbi dicit, secundum Antiquos materiam solam fuisse ens. hoc idem primo Physicorum, lectione prima, expositione tertia: & confirmatur ab Aristot. 2 Phys. tex. 7 vbi dicit, natura autem substantia eorum, quæ sunt natura id, quibusdā esse videtur, quod primum cuilibet inest in forme per se.

Solutio. Aristoteles materiam diversa nominibus nominavit. Primo enim de Gen. & Corrup. textu 21, ipsam esse non ens dicit; quandoque ens, ut patet primo Physicorum; quandoque elementum. Cæterum de mente Aristoteles. materia est ens per se, & non ens per accidens, ut optime declarauit Diuus Thomas primo de Gene. & Corruptione, lectione 9, expositione ultima. His ergo adductis statuere Aristotelem primo Physicorum loquuntur sūisse de mente Platonis, qui distinxit nequaquam formam à priuatione; & sic secundum ipsum erat proprius non ens per se; sed deinceps, vbi hanc agnoueris, asseuerabis eam esse ens per se, naturaque sua captu difficile, nec nisi adulterina cognitione, cognoscit. Scotus tamē suapte natura cognosci posse, i 2dissimilitudine, secūdi, satetur; quia res est & acta atque habet essentiam, verum non cognosci in statu isto vite; quando in intellectu nihil percipit sine sensu, sic circa omnem difficultatem noscende materiæ ex imbecillitate nostri intellectus ponit. Hæc Aristoteles ride-

ret, qui suapte natura materiam proportionem cognosci statuit, & non esse alium statu cognoscende materiæ; quia quicquid cognoscitur, forma cognoscitur: at, cum dicit materiam esse ens per se, intelligit sic nominatam sūisse. ab Antiquis, & Platonis predecessoribus, in primis in subtiliis, & in corporibus, & in animalibus V. 123

CONTRADICTIO XXIV.

CATERVM nec textus 79 primi de Physica auscultatione libri contradictione carere videtur. ibi enim, Antiquos confessos esse aliquid ex eo, quod non est, dicit: cuius tamen extat oppositum secundum in primo Physic. tex. 3. quo in loco decretum fuisse veterum Physiologis, Ex nihilo nihil fieri, autem, quomodo ergo antiqui confessi sunt aliquid fieri ex eo quod non est?

Solutio. Loquitur primo Physicorum tex. 79. de Platone, reliquaque antiquis, qui inter materiam priuationemque nullū posuerunt discrimen, cum autem priuationis non ens, & ad ipsorum aures ens prædictetur etiam de non ente, dixerunt quandoque aliquid fieri ex non ente, quandoque ex ente; quia quod fit ex non ente fit etiam ex ente, quia ens prædicatur de non ente, vt adnotauimus in contradictionibus superioribus ad antiquorum mentem.

CONTRADICTIO XXV.

HOC etiam primo Physicoru lectio ne 15, expositione secunda discrimen ponit inter materiam priuationemque; vt illam per accidentem dixerit esse non ens, istam per se. ergo discrimen videtur ponere inter materiam priuationemque. Cæterum oppositum lege prima parte sumus Theologis, questione tertia, articulo

quinto, vbi nullam differentiam reperiſi ex
tra ens dixit. quomodo ergo, si materia est
per ſe ens, & per accidens non ens, & priua-
tio ſit per ſe non ens, poterit ponere diſcri-
men inter materiam & priuationem?

Solutio. Differentiam non eſſe inter
aliqua duo poſſimus intelligere. dupli-
citer. Vno modo quod differentia illa ſit po-

ſitua, Alio modo quod ſit priuationis. null-
ia autem differentia priuationis eſt inter ens,
& non ens: & ſic loquuntur eſt prima parte;
cum negauit eſſe differentiam extra genus
entis, alio modo non inconuenit quod de-
etur differentia priuationis: & ſic loquuntur
primo Phyſicorum.

IOANNIS PAVLI
DONATI CARMELITAE
SOLVTIONES CONTRA-
DICTIONVM IN DICTIS
ARISTOTELIS,
Et Diui Thomae Aquinatis liber secundus.

IN SECUNDVM PHYSICORVM
CONTRADICTIO PRIMA.

Et si non defutura est sepe occasio: disputationi; utrū natura, anima: que differe: rant; tam a: ptiorum hanc locum semper existimauit, habet enim Aristote: in hoc primo contextu, animalis habe: re in seipsis principium motus augmenti: decrementique, vnde ex verbis ibi ab Ari: sto. allatis patet Augmentum atque Decre: mentum ab ipsa ess. natura: hunc tamen oppositum est legere, a de anima tex. 40, & deinceps per alios contextus, ubi pro: bat animam esse causam augmenti; & de: crementi, cuius oppositum afferebat Em: pedocles.

Solutio. De hac re etiam, atque etiam diligenter pertractandum est, non modo quod Graci (quorum princeps in hoc in: terpretandi genere, est Alexander Aphro: diseus) inter animam, & naturam, in eret: se volunt, verum etiam quia Aristot. va: riis ac sibi non constans videtur. nam ter: tio de anima tenebito septimo, implic: tefuis in verbis dixit, Animam esse naturam quandam; ibi enim volens ostendere in: tellelum agens necessarium esse, di: cit In omni natura et rerum, quod est velu: ti materia, alterum quod eandem subiicit ra: tionem, quam art. ad ea que sunt in arte, efficiendo scilicet omnia. videtur ergo ibi Aristote. vocare animam naturam, nullum que discrimen ponere inter illas, & forte propter istam inconstantiam Aristote. Car: danus nostra tempestate vir doctissimus, in suo de Subtilitate rerum lib. dixit, Iapi: des augeri, & etiam plura inanima, & sic dicere possumus, augmentum fieri ab anima in animatis, at in carentibus anima, sit à natura. Ceterum Cardanus, si ap: -

me, sunt tamen motores proprii aliquorum corporum determinatorum. Physici ergo erit de illis substantiis separatis considerare, quae vniuntur corpori ut forza, & considerare illas quidditatiue, ut dicitur, nam aliter est dicendum de cognitione principiorum quidditatiua, & aliter de principiatis, atque causatis. Principia enim non ex aliis cognoscuntur principiis, cum non sint ex aliis, sed omnia alia ex ipsis. unde tunc illa cognoscimus quidditatiue, cum cognoscimus illa esse principia horum esse stauda, & quod isti effectus non possunt esse, nisi ab illis. Sed naturae considerat hominem, atque celum quid ditatiue, ergo etiam quidditatiue cognoscit principia hominis, atque celum: consequentia valet, quia tunc arbitramur scire cum causis cognoscimus, & scimus resoltere usque ad elementa ex Aristotele primo. Phys. tex. primo. ergo nisi naturalis consideraret intellectum quidditatiue, non posset scire quidditatiue hominem. Sed statim contra istam conclusionem instaret aliquis ex Aristotele primo de partibus animalium cap. primo, quo in loco dicit, quod si de omni anima, ergo de intellectu; ergo nulla erit alia scientia preter Philosophum naturalem, ad eandem enim scientiam pertinet intellectus & intellectus, & sic vane essent aliae scientiae. Sed huius dubitationi satisfaciebat Reverendus preceptor meus Theodorus Masius, quod per animam quandoque Aristoteles intelligit totum genus abstracterium. & sic in proposito Aristoteles dixit quod se Philosophus naturalis consideraret de omni anima, id est tamen de illa, quae est actus corporis organici, potentia vita habentis, quam de illa, quae non est actus, sed motor, ut sunt substantiae separatae, quod naturalis Philosophia sola esset scientia, & Aristoteles. (ut dixi) soluit ibi istam questionem probabiliter. Dicamus ergo dissoluendo, quod natura non vno dicitur modo, sed dupliciter, ut colligitur ex Aristotele primo de partibus animalium cap. primo. Bifurciam, inquit, naturam intelligimus, ut altera pro materia sit, altera pro substantia; quae quidem, & ut mouens, & ut finis est, natura ergo accipiatur & pro principio passio, & pro

principio actiuo, hanc etiam doctrinam tradidit Diuus Thomas primo Caeli lectione tertia, expositione secunda. cum autem augmentum & decrementum ex Aristotele, sit solum in habentibus animam, recte dixit quod augmentum & decrementum non est a natura, illa scilicet passio, que in omnibus est, sed est ab anima, quae & si natura est, non est tamen illa, de qua ipse loquitur. & sic nulla est contradictione in dictis Aristotele.

CONTRADICTIO SECUNDA

ARISTOTELIS veri professor, & nulli mortalium addicetus, fregit omnem tripodem, & cuiuscunque contemptus auctoritatem. Cur ergo mirum erit si & ego, virum doctum, ac in omni scientiarum genere peritissimum, ad contradictionem ducam & habet enim Diuus Thomas secundo Phys. lect. prima expositione secunda, Naturam esse principium motus compotitorum, sed non primo: unde quod animal moueat corpus, non est ex natura animalis, inquit, animal, sed est ex predominio elementi dominantis in ipso. sed oppositum legitur eodem secundo Physicorum lib. lect. prima expositione primâ, ubi una cum Aristotele dicebat, animalia natura mouentur & ex hoc colligebat natura esse principium motus, & quietis, primo & per se. videtur ergo quod natura moueat animalia primo & per se.

Solutio. An dicendum est animalia non esse corpora naturalia, ut dixisse videtur Aristoteles. 7. Metaphy. tex. 5. quo in loco dicit, substantia videtur manifestissime existere in corporibus, quare Animalia, & Plantas, & eorum partes substantiae esse dicimus, ac naturalia corpora, ut igne aquam, & terram, ceterorum umquam singula, quibus verbis videtur designare animalia a naturalibus corporibus. Potuit tamen Aristoteles colligere naturae definitionem ex illis, quia mouentur ab anima intrinsece, & etiam a natura secundario. Ceterum

& haec solutio contradicit Arist. 2. Phys. tex. primo, quo in loco discriminat naturalia, ab artificialibus, per habere principium internum, & non habere: & connumerat plantas, & animalia, partesque ipsorum; & principium illud vocavit naturam. vnde 7 Metaphy. loco citato, non se paratum nominauit animalia, & corpora naturalia, quasi, illa non essent corpora naturalia, sed quia in hisce salvatur ratio naturae ultima, vt pote quae solum habent naturam passiuam, vt dixit Diuus Thomas primo Cceli lect. 3 exposi. 2: & etiam 2 Phys. ea propter declarauit auctor 8 Phys. naturalia ab animalibus differre, quia illa ad vnam differentiam positionis seruntur motu, haec ad omnem. Hanc eandem sententiam habet secundo Cceli text. 9: vbi dicit, aliqua enim omnino non mouentur, aliqua vero mouentur quidem, sed non ab omni parte similiter, vt ignis fursum solum, terra vero deorsum: haec enim, sola mera natura reguntur. Hinc explendoris illos dico, qui naturae diffinitionem de solo principio passivo intelligent nequamquam de actio, cum de vtroque intelligent Aristot. Dicamus ergo distolendo, contradictionem, omnem animam internam, naturam dici, animam etiam separatam, non inditam; quae solum motui obeundo praeficitur, naturam inscribi. Ceterum cum dicit animalia agitari ab anima primo, secundario a natura, non negat animam esse naturam simpliciter, sed illam, passiuam: a tali enim natura animalia non mouentur primo sed secundario. vnde si anima moueret corpus secundum naturalem inclinationem ipsius, deorsum scilicet, moueretur a natura primo, secundario autem ab anima: et corpus multis agitatur motibus ab anima, quae corpori non conuenient secundum naturam, & ideo in hisce obeundis motibus anima: principium obtinet locum. Quia ergo diffinitione naturae intelligitur tam de principio actio quam de principio passivo, hinc Aristot. primo in contextu, tam de his, quae sola natura passiva agitatur, quam de illis quae & ista, & ab anima mouentur, attulit exemplum.

CONTRADICTIO TERTIA.

ANTIQUOS non valuisse ad primam materiam usque peruenire, ait Diuus Thomas secundo Phys. lect. 2 expo. prima, obidque illos posuisse aliquod corpus sensibile loco ipsius. at oppositum inuenimus primo Physi. lect. 15, ex po. prima vbi materiam antiquos vocassi non ens secundum se dixit, & in quest. dispositatis, quest. 3 de potentia, articulo 5 habet, Antiquos solum materiam agnouisse, quomodo ergo non agnouerunt materiam?

Solutio. Primo Physicorum, loco citato, loquitur Diuus Thomas de Platone, qui & si materiam agnouit non tamen perfecte, quippe qui inter ipsam priuationemque non distinxit: & sic eandem possumus habere sententiam de Platone, quae habemus de Antiquis naturalibus, qui rudi illo seculo praeceps Philosophia, materiam non agnouerunt, nec usque eo penetravunt, & materiam a corporibus sensibilibus, seuererent. Plato autem, vt cœpit substantias separatas agnoscere, atque in recentiori re Academia tritum atq; ratum relinqueret, substantias incorporeas superesse, sic & materiam seicutam a corporibus sensibilibus agnouit, ceterum non bene de ipsa loquutus est, quippe qui, inter materiam, priuationemque, non discriminauit. Diuus ergo Thomas non dicit antiquos nullam agnouisse materiam, cum pro materia aliquod corpus sensibile posuerit, sed, sed quam posuit Aristot.

QUARTA CONTRADICTIO

SCITVM illud Diu Thome 2 Physi. lect. 2 expo. 2 Aristotelem probare naturam dici de forma, per comparationem ad artificialia, neque intentatum quidam

dam relinquent, imo ipsum ad sibi contra dicendum ducunt, quippe qui in eodem se cundo de Physica auctoritate lib. text. primo, discriminant sciunguntque Arist. & Diuus Thomas naturalia ab artificiali bus. quomodo ergo similitudine artificialium, naturam dici de forma probat Aristot.?

Solutio. Doctrina est Diu Thomas tertia parte Summae theologie, q̄st. 2. articulo, in hoc exempli rationem considerate; vt is, quorum est exemplum non abs milietur in omnibus. hanc eandem doctrinam tradidit 7 Metaphy. lect. 2 expositione secunda: vbi dicebat, quod exempla Arist. non semper sunt accipienda secundum veritatem, sed secundum similitudinem proportionis, aliter non essent exempla. dico ergo quod similitudo tenet inter artificialia, naturalia ite, quo ad hoc, quod sicut artificialia non dicuntur talia, puta sciamni, vel lectice, ante formam sciamni, vel Lectice; ita nec naturalia dicuntur talia, nisi per formam. ergo optima similitudo, optimū exemplum; in hoc enim cōuenienter naturalia artificialiaque, at in habere principiam extrinsecum, vel intrinsecum differunt. & aduerte quā Diuus Thomas tradidit doctrinā prima parte Summe q̄stio. 33 articulo 3, quod cōparatio quādā est vniuersa, quādā equino c. et vniuersā potest esse cōparatio inter illa, quē non dicuntur secundum vnam rationem; sed et quāo nūl prohibet esse inter alias, quā dicuntur secundum aliquālem similitudinem, & credo quod in presentiarum Arist. vñus sit comparatio ne et quāo a forma enim artificialis atq; naturalis et quāo dicuntur.

bili nequaquam; ceterum oppositum legē a Physi. in expositione tex. 18, quo in loco circa idem versari Mathematicum atque Naturalem ait; & confirmatur ex se cundo de anima, quo in loco dicitur magnitudinem figuramque esse sensibilia cō munia: at Mathematicus versatur circa magnitudines, figurās etiam: ergo non abstrahit a materia sensibili.

Solutio. An dicendum est vt nostra tempestate dixit Franciscus Barocius mathematicus vtique egregius, Mathematicum scilicet non abstrahere a qualitatibus sensibilibus; An potius dicēdam est, vt dixit Diuus Thomas loco citato, & 3 de Anima lect. 8. exposi. a Mathematica abstrahere a materia sensibili atque qualitatibus; verum non a materia intelligibili, quē est continuitas, vt luce clarus dixit Diuus Thomas primo Post. lib. lect. 41. exposi. prima & ea propter dicendum reor. circa idem versari quidem Naturalem, & mathematicum, at non eodem modo; quia quod Naturalis considerat in materia sensibili, Mathematicus in materia intelligibili, licet secundum esse mathematica sint in materia sensibili; mathematicus tamen inteligit absque materia sensibili: nec propter hoc Mathematicus mentitur, quia modus significandi rerum non insequitur modū: absendi immediate ipsarum, sed mediante modo concipiendi, vt dixit Diuus Thomas 7 Metaphy. lect. prima, expo. 3. vnde Mathematicus ex eo quod concipit quantitatem absque qualitatibus sensibilibus, similiter absque substantia, significat quantitatem ipsam, absque qualitatibus sensibilibus, & absque substantia: quia modus significandi rerum insequitur modum concipiendi ipsarum, & non modum essendi nisi mediante concipiendi modo: vnde licet Mathematicus abstrahat solum a qualitatibus sensibilibus, non tamen abstrahit a substantia, & tamen substantia nō est materia intelligibilis, vt quidam falso impuserunt Diuus Thom. & ratio est, quia (vt dicit Diuus Thomas) posterius non potest abstrahi a suo priori, licet prius possit abstrahi a suo posteriori: non tamen substantia est de intellectu mathematicarum rerum; quia, cum entia Mathematica signi-

CONTRADICTIO. QVINTA.

LL. V D interesse sit Diuus Thomas a Physi. lect. 3. exposi. 3 inter Mathe. & Physicum; quod is a materia sensibili non abstrahit, ille quidem sua sciungit entia a materia sensibili: at a materia intelligibili nequaquam; ceterum oppositum legē a Physi. in expositione tex. 18, quo in loco circa idem versari Mathematicum atque Naturalem ait; & confirmatur ex se cundo de anima, quo in loco dicitur magnitudinem figuramque esse sensibilia cō munia: at Mathematicus versatur circa magnitudines, figurās etiam: ergo non abstrahit a materia sensibili.

scient, sicuti concipiuntur, & concipiuntur non concepta substantia: hinc sit quod entia mathematica non significant substantiam. & ideo, cum dicitur quod Mathematicus considerat figurās & magnitudines, quae sunt sensibilia communia, dicendum verum est; ceterum non considerat ut communia sensibilia, sed ut habentia dimensiones; at Naturalis considerat magnitudines oon. ut sunt dimensionatae, sed secundum ipsarum naturam; similiter & figurās, non ut sunt idem quod tria dimensiones, sed ut sunt qualitates, & sic nulla est contradic̄tio.

CONTRADICTIO SEXTA.

NON attigisse formae exiguam partem Democritum ostendamus, ut oppositum dixit Aristoteles in Physicis. 22. & ut ipse voluit, & conatus est propterea Socratica, Platonicaq; obscurare, atque arguere, ita & nos sua ipsius dicta in dubium vocemus: dicit enim Democritum exiguam quodam partem formae attigisse, atque quod quid erat esse non ignorasse. huius tamen extat oppositum primo Metaphys. quo in loco, veterum neminem formam & essentialiam rei attigisse dicit Auctor.

Solutio. Græci interpres adscribunt Democrito cognitionem causæ formalis, quia figuræ & ordinem atomorum statuit; ceterum istud stare non potest, quia 2 Physicis. 7 illud substantiam dicebant, quod remanere post corruptionem cernebant: forma non remanet, dicebant; & propter hoc, ipsam iudicabant non ens. cum ergo corrupto composito ex atomis, non remanente ordine figuraque, Democritus non potuit appellare ordinem illum atomorum, formam, & quod quid erat esse, dicamus ergo oos formam, & quod quid erat esse tergitur ad exiguam partem; quia determinatus modum mixtionis posuit, materia autem talis, ad talem referunt for-

mam. & hoc est quod dixit Diuus Thomas in 2 Physicis. 4. expositi. 3. Democritum scilicet atque Empedoclem attigisse formam, & quod quid erat esse, quia posuerunt determinatum modum mixtionis, vel congregationis. & cum Aristoteles primo de partibus animalium reprehēdit Democritum, quippe qui formam non attigerit, reprehēdit, quia, quam ipse posuit formam, non potest esse essentialis & substantia. & cum primo Metaphys. negat veteres attigisse formam, intelligit dilucide clareque. Sed dices, qui fieri potest, Democritum posuisse determinatum modum mixtionis, si ex secundo Physicorum omnia fortuito temere esse dicebat? quomo do ergo ex determinata mixtione agnouit formam, & quod quid erat esse, dico Democritum dixisse omnia temere esse, pro quanto concursus atomorum simul erat temere fortuitoque, at si sic cōcurrebant, talis efficiebatur forma, & sic tres contrarietates ponebat in atomis; primam secundum figuram, quæ est iotter curvam, & rectum, alteram secundum ordinem, quæ est prioris, & posterioris; tertiam dicebat secundum situm, atque positionem; ante & retro, dextrum, & sinistrum, sursum & deorsum. hæc ex Diuino Thoma primo Physicis. 2. expo. prima;

CONTRADICTIO SEPTIMA.

In textu vigesimo quinto secundi de Physico auditu ait Aristoteles. artem visualm architectonicam esse respectu factiū, & factuam respectu eius, quæ præparat materiam, at oppositum lege primo Ethicis. cap. primo; quo in loco illis afferit fines nobiliores, qui præter operationem adhuc sunt operatae, & illis ait architectonica, quæ habet opus pro fine: ergo visualis non erit architectonica respectu factiū; aut fines qui præter operationem sunt opus, non erunt nobiliores, & confutatur auctoritate Aristotelis, a Ethicis. cap. 4. quo in loco illas nobiliores esse ritus di-

cit, quæ operantur, & illas, quæ tantum cognitionem habent, ignobiliores censer.

Solutio. Factiva ars dicuntur ab operatione trahente, ut patet primo Ethi. lect. prima, expositione 3. Operatio duplex est inquit Diuus Thomas, altera manens intus, altera ad extra transiens, quæ propriæ dicitur factio. Bece igitur quod ars factiva, dicitur ab actione tranfante, quæ dicitur factio. Operatio autem transiens, ut ibidem affirmatur, dupliciter dicitur. Quædam est, quæ transit in exteriorem materiam, assumendo illam tantum ad ysum, & equus ad equitandum; vel transit in exteriorem materiam, transmutando illam, sicut cum artifex facit domum, aut lectum. Prima non habet aliquid operatum quod sit finis illius præter operationem. Secunda, autem sic, tunc dico quod Arist. 2. Physi. comparat visualis factiua, quæ assumit tantum materiam non transmutando illam, sed ordinat eam ad ysum. & sic talis factiva non est nobilior arte, quæ vtratur; sicut ars nauifactiua accipit materiam iam præparatam, & ordinat ipsam ad ysum. & sic visualis respectu huius factiua, est architectonica; & ista ars factiua non habet (proprie loquendo) pro fine opus sed operationem, ut patet; si, quid nomine operis intelligat Arist. perspiciamus. opus enim, (y Metaphy.) est illud, in quo recipitur actio, ut ædificatio in eo quod ædificatum; & textio in eo quod est textum nauifactiua autem ars accipit materiam iam præparatam, & ordinat ipsam ad ysum; visualis ergo nauis erit finis artis nauifactiue; visualis est operatio quædam, ergo non habet opus. & hec ars factiua erit architectonica, respectu arti præparantis materiam, quia ars, quæ preparat materiam, non transmutat ipsam, ita ut introducat formam. Ceterum ista responsio non satisfacit, tum quia ars nauifactiua habet pro fine nauim nam nauis est id in quo recipitur nauifactio, sicut & ædificatum est id, in quo recepta est ædificatio, & Arist. 2. Physi. text. 25 dicit has artes visualem, scilicet & factiua, esse artes cognoscentes. At 2. Ethi. cap. 4. dicit factiua nobiliores esse artibus tantummodo cognoscentibus. Vnde melius est dicere, quod visualis est architectonica

39
ctonica quodammodo, ut dicit Arist. loco citato. 2. Physi, & sic non inconvenit ipsam, ut præcipit Factiua, esse illa nobilior rem. at factiua simpliciter est nobilior. Visualis factiua etiam in proposito est de scie tia naturali, quæ simpliciter est nobilior perspectiva. verum tamen naturalis Philosophia subalternatur perspectiua, quo ad conclusionem illam de Iride, uti docuit Arist. primo Post. lib. & sic quo ad istam conclusionem non est simpliciter nobilior perspectiva. Quia ergo Visualis præcipit Factiua de forma temoris, ut nauis, sic etenim dicitur nobilior Factiua, atque ipsa est architectonica, at simpliciter non est nobilior.

CONTRADICTIO OCTAVA

In eodem text. dicit Arist. Visualem, factiua insuper, architectonicas esse artes; inter tamen illas hoc esse discriminis ait; ut Factiua consideret materiam, Visualis formam. Videtur ergo quod Aristot. velit diuersas artes considerare materiam & formam; ita ut una consideret materiam, altera consideret formam. Sed oppositum lege in eodem 2. Physi. text. 22, vbi dicit quod Si ars imitatur naturam, eiusdem scientia erit considerare materiam & formam. & exemplificat ibi de arte ædificatoria, & de medica arte; hec enim sanitatem considerat, & colorem, & phlegmatum in quibus est sanitas, & ars ædificatoria considerat formam domus, & materiam, lates scilicet, & ligna. videtur ergo quod una & eadem ars consideret materiam, & formam; quomodo ergo Visualis considerabit formam, & Factiua materiam?

Solutio. Andicendum est, ut quidam dicit, Visualem considerare materiam remotam, quippe quæ, remouens ex arte non debere esse agnoscit, ceterum ignorare materiam propinquam, veluti ex quo ligno, at Factiua econtrario se habet, agnoscit materiam propinquam, & formam remo-

tam, propinquamq; ignorat. Verum ista solution nullius roboris est, quia Arist. loco citato ex secundo Physi. loquitur de materia propinqua, atq; forma, ut patet in exemplis ibi allatis de sanitate atq; phlegma, eiusdem igitur artis erit materiam, atq; formam propinquam considerare. non ergo valet dicere *vsualem* considerare materiam remotam, & formam propinquam; quia si considerat formam propinquam considerabit etiam materiam propinquam. Ea propter dicamus nos disolvendo, *vsualem* considerare materiam, atq; formam propinquam. Verum, cum dicit Arist. quod non considerat nisi formam, intelligendum est primo & principaliter, & secundarie materiam. similiter & de factu dicendum est, qux principaliiter materiam, secundarie formam contemplatur, & sic eiusdem scientie erit considerare materiam & formam propinquam.

secum, est natura, forma, atq; materia suo modo. tñterum propriæ efficiens dicitur agens extrinsecum rei generanda, vel efficienda, quia agere est suppositorum, ut dicit Arist. primo Metaphy. istud equidem non coincidit cum illis. de isto loquatur Arist. in praesenti contextu de intrinsecis autem in aliis locis.

CONTRADICTIO DECIMA.

A GENDVM autem est quid in causa fuerit, ut Arist. ex quorundam sententiis, celi mundanorumque omnium, causam esse dixerit Cœli, ut patet 2 Physi. tex. 4 verònam in eodem lib. tex. 45 disputans aduersus hanc positionem dicebat hoc ipsum valde dignum esse admiratione; nam Animalia quid, my & Plantas, neque esse neque fieri fortuna dicunt; sed aut naturam, aut mentem, aut aliquid aliud tale, causam assertum. cœli. cœli vero & diuinissima sensibilium casu orta esse dicunt. quomodo enim dicere possunt diuinissima sensibilium esse casu, si Plantas atque animalia non esse a casu sunt?

Solutio. Diuinissima sensibilium meo iudicio sunt illa, quæ principem obtinent locum inter partes universi; hec autem sunt elementa, ut colligere licet ex Dñs Thomâ primo Cœli in suo exordio. cum ergo ex illis constet totus mundus, ordine etiam quodam dispositis, & hunc ordinis a casu sint fortita, ex Democrito, ut patet 2 Physi. lect. 7, sequitur, casum esse causam horum sensibilium, & celum consequenter dicebant a casu, quia etelum & omnia alia, erant orta ex concursum atomorum, vnde dixit Dñs Thomas primo de anima lect. 3 exposi. 7 Democritum credidisse omnia esse sensibilia; & primo cœli, lect. 11 expositione 6 dixit, Democritum generasse mundum per concursum atomorum semper mobilium. vnde patet Democritum non posuisse cœlum alterius naturæ

CONTRADICTIO NONA.

C ONTRADICTIO apertissima, est in tex. 29. secundi de Physico auditu, quo in loco afferit causam efficientem esse, vnde principium motus, sed oppositum lege 1. Physicorum tex. 3. quo in loco dicit naturam esse principium motus primo; & tex. 1 o. eiusdem secundi dicit, naturam dicere de forma & materia, & 3. Phy. lib. tex. 16. dicit Arist semper exsillabitus aliqua species mouens, videtur ergo quod tam forma quam materia sit efficiens, cuius tamen oppositum afferebat cū diceret nō coincidere cœillis.

Solutio. Causa efficiens dupliciter vidi potest, vno modo ex parte effectus, & sic in disponentem perficiemtēq; secatur; Alio modo ex parte ipsius cause, & sic in principalem atq; instrumentalem dividitur, ut colligatur ex diu Thomas 4. sententiarum, distinctione primâ quæ sit prima, articulo 4. at nullo istorum modorum incidit in idem numero cū formagegenerati, ea propter dico efficiens duplex esse intrinsecum, extrinsecumq; Intrin-

naturę ab ipsis sensibilibus. undejetiam si posuisset cœlum esse compositum ex elementis, vel esse unum ex elementis, adhuc esset a casu, quia Democritus (testē Diuo Thomaprimo Cœli lect. 17 expositione 5.) dixit elementa moueri ad aliquod indeterminatum. cum ergo dixit Plantas non esse à Casu, similiter nec animalia, intelligit, tunc de mundanis illis, quæ non sunt partes principales mundi, & hoc est quod dixit Diuus Thomas in quest. disputatis quest. 3. de potentia articulo 15. vbi ex Democrito asserit cœlum esse à casu; sed hæc inferiora à determinatis causis. Et aduerte hoc esse discriminis inter Democritum, & Empedoclem, quod Democritus posuit tantum cœlū & partes principales mundi esse à Casu. at Empedocles non solum cœlum, & partes principales mundi, sed etiam alias, dixit à Casu, ut colligere licet a Physi. lect. 7. expo. 5. Sed de ces diuinissima sensibilium sunt species rerū, ergo Democritus per diuinissima sensibilium non intelligit partes principales mundi. dico bene verum esse, si species cōparentur ad individua: at si inter se se cōparentur, adhac inter illas est ordo; & sic elementa primum obtinent locum; & sunt primo & per se partes universi; cetera autem per ipsa, ut colligi licet ex Diu Thomas primo Cœli.

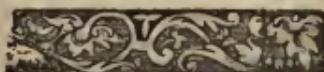

CONTRADICTIO VNDECIMA

MIRUM illud videri solet, quod ait Arist. 2 Phys. lib. tex. 5. Casu enim Fortunāque in hisce astruit, quæ alius gratia sunt, cuius extat opus in eodem secundo Physi. tex. 77. quod in loco ex ipsis sententia, dividit ea, quæ propter aliquid sunt, cōtra illa, quæ Casu, aut Fortuna sunt.

Solutio. An dicendum est Aristot. sū immemorem esse? an & hoc alius est stultitia ipsa? Arist. enim veritatem tenebris inuolutam abditamque, in lucem revocavit, atque patefecit. Legant cūsali-

bros, & ita legant ut intelligant, qui non verrentur asserere illum sū immemorem fuisse: reperient enim ipsum constantia dīcere, atque in veritate indaganda, ab amore, ab odio, ab inuidia ab omni denique affectione Philosopho homine, ac veritatis studio indigna longe abfuisse. Abeant ergo fabulatores isti, qui nuper ex Grāmaticorum scholis, ciceronianis puerilibusque quibusdam obseruationibus laruati, de repente in scēnam non se? Grammaticos, sed Philosophos volunt videri, quid porrò subsidii nobis esset ad contemplationem nisi vnum Aristot haberemus? cui maiores gratiæ habendæ, quā Aristoteli? & ut inter Lacædemones nemo erat, qui de Herculis fortitudine non bene sentiret; ita inter præclaros ac omni laude dignos homines, nemo est qui de Arist. non bene sentiat. Dicamus ergo diuissime Aristot. ea quæ sunt alius gratia, ab his quæ Casu. Fortunāque sunt, ob finem nō intentum, sunt quidem & ista ob aliquem scopum, ceterum non intentum. ea propter Diuus Thomas 2 Physic. lect. 13 exposi. prima dicit, illa a Casu fieri, quæ accident præter intentionem finis. sunt ergo tam illa, quam ista propter finem. sed hoc est discriminis quod quedam sunt propter finem intentum, quedam non. hinc Aristot. quandoque illa, quæ sunt à casu disiungit, atque separat, ab his quæ sunt ob aliquem finem; quandoque non, quia intelligit fieri propter finem non intentum.

CONTRADICTIO XII.

Quid inter Fortunam Casumue in terfit docet Arist. 2. Phys. lib. tex. 64. illam quidem causam internā habere, illam autem externam: Dicit enim sic Arist. Maxime autem separatū est, quod a Fortuna est, in his quæ natura sunt. nam, cum sit aliquid præter naturam, tunc non a Fortuna, sed magis à Casu factum esse dicimus. Est autem & hoc alterum: huius enim extra est causa, illius vero intra. ecce

videtur Arist. velle fortuita habere causā externā, Casualia autem internā. at op̄ positum! ēge in eodem secundo Physico-
rum tex. 61. vbi dicit. Quare manifestum
est, quod in his, quae simpliciter propter
aliquid sunt, cum non eius, quod evenit,
gratia sunt, cuius extra est causa, tunc à
casu dicimus; ergo Casualium, causa est
extia.

Solutio: An dicendum est, ut dixit do-
ctissimus Zimbra in suis contradictio-
ne quaquam Diuum Thomam recte interpre-
tatum fuisse Arist. ? an melius erit dicere
ipsum nequaquam recte dicere, huiusq; co-
tradictionis solutionem ignorare ? atq;
equidē Zimbra miratus sum, quippe qui tex.
64. 2. de Phy. auditu libri, exponit, for-
tuita maxime separata esse ab iis, quae natu-
ra sunt, quia in his nullo modo locum ha-
bent, sed magis Casus. & ne aliquis (in-
quit) suspicatur, illa, quae natura sunt,
vere & proprie à casu esse & non à natu-
ra, ideo posuit differentiam dicens, Est au-
tem & hoc alterum, huius enim extra est
causa, illius vero intra: non enim talis ex-
positio tollit ē medio contradictionem:
quandoquidem, si illa, quae sunt natura,
sunt magis à casu, quam illa, quae à Fortu-
na; ergo in illo casu, casualia erunt à causa
interna. Præterea dicas mihi velim Zim-
bra quid intelligit Arist. per illa verba, Q;ae
sunt à Fortuna maxime separata esse ab
iis, quae sunt à natura? aut enim intelligit
Fortunam omnino separatam esse ab iis,
quae natura sunt; at casus non omnino: aut
intelligit Fortunam omnino separatam es-
se ab iis, quae natura sunt præter intentio-
nem ipsius; casus autem non. Si primum
dixeris, tunc obvium habebis Arist. secun-
do Phy. lib. tex. 77. vbi illa, quae sunt à
casu, fuisse ab iis, quae alicuius gratia
sunt: Natura alicuius gratia operatur, vt
pater 2. Physicorum; igitur non poteris
intelligere casum magis habere locum in
hi; quae à natura sunt, quam fortunam,
ergo cum dicit Arist. Fortunam maxime
separatam esse ab iis, quae natura sunt, in-
telligit de his, quae à natura sunt præter
intencionem; quod & verba quae subin-
git apertissime declarant, nam inquit, Cū
sit aliquid præter naturam, à casu magis

dicimus, quam à natura, ergo non distin-
guit inter Naturalia & Casualia, quia Na-
turalia illa non sunt, quae sunt præter in-
tentionem naturæ; vnde Diuus Thomas
tertia parte summe querit. 2. articulo 1 2.
naturale illud esse dicit, quod est secundum
naturā, & Simplicius & ferē omnes Græ-
ci expositores, distinguunt inter Essē à na-
tura, & Essē secundum naturam. Monstra-
enim sunt à natura ceterum non secundum
naturam. At si secundum dederis, ergo in
fere licet, igitur Arist. separat Casualia,
a Casualibus, quod quidem nullus docto-
rum dixit. Igitur sciungit Aristoteles Ca-
sualia, ab his, quae Fortuna sunt, quod il-
la causam habent internam, naturam sci-
licet, cui accidit peccatum in sua operatio-
ne: at Fortuna nequaquam fortitorum
causam esse internam sed externam. Dic-
imus ergo nos, optimè Diuum Thomam in
terpretatum fuisse Arist. 2. Phy. tex. 61.
vbi dicit, Quare patet, cū eorum aliquid,
quae simpliciter alicuius gratia sunt, non
eius, quod evenit, gratia sunt, cuius extra
est causa, nos tunc à Casu quidpiam fieri
dicimus. Diuus enim Thomas ibi dicit, cū
non sunt causa eius, quod accidit, sed sunt
causa alicuius extrinseci, tunc dicimus
quod sunt à Casu. Sed oppones; videtur
Diuus Thomas mele dicere, quia textus
Arist. non dicit quod effectus, qui est à Ca-
su, sit extrinsecus ei, qui est per se: sed di-
cit causam esse extrinsecam illi effectus,
qui est à casu. Dico causam per accidens
(de quorum numero sunt Casus & Fortu-
na, vt dixit Arist. 2. Phy. tex. 50.) esse in
duplici differentia, vt colligere licet ex di-
uo Thoma 2. Phy. lect. 8. expo. 4. vbi di-
cit, Sed considerandum est, quod causa per
accidens, dicitur dupliciter; vno modo ex
parte causa, alio modo ex parte effectus:
ex parte quidem causa, quidam illud, quod
dicitur causa per accidens, coniungitur
causa per se sicut si album vel musicum di-
catur causa domus, quia accidentaliter co-
niungitur ædificator; ex parte autem effec-
tus, quando accipitur aliquid, quod ac-
cidentaliter coniungitur effectus; vt si di-
camus quod ædificator est causa discordia,
quia ex domo facta accidit discordia: & hoc modo Fortuna dicitur causa
per

per accidens, ex eo quod effectui per se coniungitur aliquid per accidens, ergo optime Diuus Thomas interpretatus est causam extra effectum, quia effectus per se est causa externa eorum, que sunt à Causa. Dicuntur ergo Casualia habere causam ad intra, quia Causa, plus serpit, quam Fortuna, Causa enim (testa Diuus Thoma 2. Phy. lec. 1 o. expo. 5.) non solum est in iis, que à natura sunt, sed etia in his que à proposito, atq; electione proueniunt; at Fortuna solum ad illa, que ex electione sunt. Causa ergo dicetur habere causam in trinsecam, eorum respectu, que à natura sunt; veluti est in exemplo de tripode, triplex enim si cadat, atq; fessione aptus evadat, hoc à Causa est, quia Causa accidit fessio. item si quis adficator, ex alto deorsum proiciat lapides ut exoneret ligna, Socrateq; percutiat, lignorum exoneratio est effectus per se; intentus ab adficatori, sed percussio est exoneratio lignorum extrinsecum quid. primum quidem exemplum est in hisce, que à natura sunt; alterum autem, in hisce, que ex electione fieri dicimus. ergo Causam causam internam dicimus cum Arist. habere, ad Fortunam differentiam, quia effectus, cui accidit Fortuna, semper causam habet extrinsecam; et effectus, cui adiungitur causas, non semper habet causam extrinsecam; sed quandoque intrinsecam, veluti dicebamus de adficatori, atq; de tripode, & hoc voluit dicere Arist. 2. Phy. tex. 6.4. cum ponere differentiam inter Causam atq; Fortunam, quod causa esset in his, que à natura sunt præter intentionem ipsius; atq; illa magis Casualia dici, nam cum Fortuna sit maxime separata ab his, que à natura sunt, erit in ultimo separationis gradu, ita ut nisi in epte improprieq; quis loqueretur, Fortuna dici nequeat, in hisce que à natura sunt. vnde Arist. 2. Phy. tex. 49. diffiniens Fortunam ipsam dicit in hisce esse, que per electionem sunt ergo si Fortuna in hisce etiam esset, que à natura sunt, non rectam exactamq; Arist. tradidisset diffinitionem Fortunam, cum illa solum dicat in hisce esse, que secundum electionem sunt. debet enim (ut perfectæ traderet diffinitionem Fortunam) addere, atq; etiam in iis es-

se, que à natura sunt, si Fortuna in illis est, at cum non dixisset, signum est, fortuna in illis nullo modo esse. Dicuntur ergo illa, que sunt præter intentionem naturæ magis à Causa, at cur dixit magis, si solum Causa in illis reperitur? dico sic dixisse propter incertos ignavosq; homines, qui si dicerent Fortunam in illis locum habere, adhuc, inquit, magis hæc Casualia dicenda sunt, quam Fortuna; hic, ni fallor, est verus Aristoteliq; Thome intellectus;

CONTRADICTIO XIII.

TRA esse genera rerum; triaq; negotiorum, circa que scititæ versantur, atq; vnum genus rerum mobilium esse dicit Diuus Thomas 2. Physicorum lec. vndecima, expositione tertia, circaq; illud Metaphysicum suum expendere temporis, quod afferere. At huius oppositum lege in eadem lec. atq; expositione vbi Metaphy. ait considerare immobilia. Et primo Physicorum lec. prima, expositione prima dicit Metaphy. esse de his, que non dependent nec secundum esse, nec secundum rationem à materia; mobilia autem dependent secundum esse & secundum rationem à materia, ut luce clarius dicit Diuus Thomas primo Physi. quomodo ergo Metaphysicus versatur circa mobilia?

Solutio. An dicendum est duas esse Philosophias naturales; alteram circa mobilia, verum incorruptibilia; alteram circa mobilia corruptibiliaq; comprobariq; id posse ex Arist. sententia 4. primæ Physiologia tex. 4. quo in loco ita dicit; atq; tot Philosophiaæ partes sunt, quod substantia. quare necesse est, ut aliquæarum prima, & alia sequens sit deinde; et enim philosphus, ut mathematicus dictus; et enim ea partes habet, & prima quedam, & secunda est scientia, & alia deinde in mathematicis, quibus verbis Arist. aperte significat, et esse philosophiaæ partes, quod sunt substantiaz, substantiaz sunt tres, ut in dicitur Arist. 1. 2. primæ Philosophiaæ tex.

5. Substantie vero tres sunt, vna quidem sensibilis, cuius alia quidem sempiterna, alia corruptibilis, quam omnes contineunt, alia vero immobilis: ergo tres sunt philosophiae; quarum vna est de rebus immobilibus videlicet prima philosophia; altera de rebus mobilibus incorruptilibus; tercia de rebus mobilibus corruptilibus. Igitur duæ erunt philosophiae natureles, altera quidem de rebus mobilibus corruptilibus, & hec erit naturalis, quia naturali seruit, quamvis non sit vere naturalis philosophia; Arist. tamen ipsam sic vocavit, sicut etiam nuncupavit sermonem de moribus, & virtutibus, & affectibus Rhetorica, & si vere non erat pars Rhetoricae, satis enim fuit ad hanc denominatio nem adhuc fuisse hunc sermonem in eo loco, ut seruiret Rhetorica. vnde etiam secundo Phys. loco citato dicit tria esse negotia, id est tres de substantiis philosophias & nullam ibi de Mathematica mentionem facit, ut notabat Diuus Thomas, ergo intellexit de prima Philosophia, atque naturali scientia, quam in duas secavit partes. Igitur duæ Philosophiae naturales, dicamus ergo dissoluendo contradictionem Naturalem philosophiam illam esse proprie, quia circa mobilia; illaque incorruptibilia versatur; atque alteram sic vocari ab Arist. quia illi deseruit, sed ex sua ipsius natura, primæ philosophiae est pars; & sic, Metaphysicus versatur circa mobilia, quo ad hanc partem, at circa immobilia quo ad genus substantiarum separatarum. Ceterum hanc assertionem, omnem absurdissimam semper existimauit, quippe quia Arist. aduersatus scientie enim secantur quemadmodum & res, tot enim sunt genera scientiarum, quod sunt genera rerum scibiliū. Triā sunt genera scibiliū, nec plura, quia nec plures abstractiones; ergo tot erunt scientiae, quod modi abstrahendi, quia Diuus Thomas primo Physicorum lect. prima expo. prima, Scientias secari à diverso modo abstrahendi ait, modi autem abstrahendi sunt, aut ab hac materia sensibili, ceterum non à materia sensibili, aut à materia quidem sensibili, sed non à materia intelligibili, ut faciunt mathematici, Ea propter Diuus Thomas, primo de anima

lect. 4. expo. 4. dicebat nos duplicitem habere modum abstractionis, alterum, qui est à particularibus ad universalia; secundum, per quem abstrahimus mathematica à sensibilibus. non enim est eadem abstractio mathematica atq; naturalis, vt nos aduersus Zim. adnotauimus [in contradictionibus super primo Physicorum contrad. prim]. Sed dices, mihi videtur hæc doctrina Diuus Thomas aduersari, quippe qui prima parte summae Theologie quæst. 85. articulo primo ita dicit, Abstrahere contingit duplicitate, vno modo per modum compositionis & divisionis, sicut cū intelligimus aliquid esse in alio, vel esse separatum ab eo alio modo per modum similitudinis, sicut cum intelligimus vnum, nihil considerando de alio. Abstrahere auctem per intellectum ea, quæ secundum rem non sunt abstracta secundum primum modum abstrahendi, non est absq; falsitas; sed secundo modo abstrahere per intellectum quæ non sunt abstracta secundi rem non habet falsitatem, vt sensu apparet. Si enim dicamus colorum, non inesse corpori colorato, vel esse separatum ab eo, erit falsitas in opinione, vel in oratione: si vero consideremus colorum, & proprietatem eius, nihil considerantes de pomo colorato, vel sic, quod intelligimus, voce exprimamus, erit absq; falsitas opinonis, & orationis. Pomum enim non est de ratione coloris, & ideo nihil prohibet color rem intelligi, nihil intelligendo de Pomo, similiter dico quod ea, quæ pertinēt ad rationem speciei cuiuslibet rei materialis, puta lapidis aut hominis, aut equi posse considerari sine principiis individualibus, quæ non sunt de ratione speciei, & hoc est abstrahere universale à particulari, vel speciem intelligibilem à phantasmatis, considerare sicut naturam speciei absq; cōsideratione individualium, at eodem modo sit abstractio mathematica, vt i docuit Diuus Thomas 2. Physicorum lec. 3. expositione quinta, quid ergo dicendū? Mathematicam ne abstractionem naturalē esse abstractionem? an potius non esse? quippe que naturalis abstractio, est quidem ab hac materia sensibili, at non à materia sensibili simpliciter; mathematica autem

tem abstractio est nō solum a materia hac sensibili, sed etiam a materia sensibili sim plicer. ceterum hęc duę abstractiones ita se habent, vt in natura communis conueniant: hęc autem natura communis est, vt sint per modum simplicis apprehensionis: & ne illa abstractio sit falsa, sit non quidem separando coniuncta secundum esse, & dicendo illa, non esse coniuncta, sed considerando vnum, non considerando alterum; quod equidem fieri potest, quia secundum suam essentiam non dependet ab illo; in hoc enim conueniunt. Abstractiones mathematicæ, physicæq; atq; hoc modo idem esse satis absurdum est nequaquam: at si considerentur, vt ista abstractions sunt ab alio atq; alio, veluti ab hac quidem materia sensibili, ceterum, non a materia sensibili simpliciter absoluteq; . at illa, pura mathematica, non solum sit a materia sensibili individuali, sed etiā à materia sensibili simpliciter; etenim easdem nō esse dicimus. Ad rem ergo nostrā redeuntes, dico, tot esse genera scientiarum quo sunt modi abstrahendi; at duo sunt modi abstrahendi, alter quidem ab hac materia sensibili, alter autem à materia sensibili simpliciter; ergo dico etiā genera scientiarum. Verum quia prior ille modus abstrahendi adhuc in alterum diuiditur, qui est non quidem ab hac materia sensibili solū, sed ab materia sensibili sub ratione formalis particularis, vnde tertium oritur scientiarum genus: quod equidem Metaphysica appellatur, hęc enim considerat ens, inquantum ens; & ea, quæ consequuntur ens, inquantum ens, vt dixit Di uis Thomas primo post.lect. 1. 7. expo. 4. & 3. phy. lect. 6. expo. prima, & ideo etiā disputat de substantiis separatis; quia considerans genus aliquod, debet considerare etiam causas illius generis, vt dixit Di uis Thomas in suo exordio in lib. de gene ratione & corrup. vnde ex hoc, quod metaphy. considerat de ente in communis, debet etiam determinare, de prime ente, quod est à materia separatum: hinc Diuis Thomas quidem dixit Metaphysicam esse totam de substantiis separatis, vt dixit primo contra Gentes cap. 5. quandoq; de ente considerare, inquantum ens, & de

primis principiis entium dicit, vt patet 7. Metaph. lect. prima expo. prima; quandoq; de substantiis sola, veluti dixit primo post. lect. 2. expositione prima, quandoquidem de substantia determinando de omnibus aliis noticiam facit, vt dixit 7. Metaph. lect. prima expo. prima dicit, Metaph. principiū considerare de substantiis; & primo Post. lect. 1. 8. expo. 3. dicit quod meta physica prorū considerat de substantiis; proprie ergo subiectū huius scientie erit ens inquantum ens; ergo debet considerare principia omnia, ergo cuiuslibet ens. priorem consequentiam probamus ex Di uo Thoma primo Post. lect. 1. 7. expo. 4. quo in loco ita dicit, Metaphysica, quia considerat omnia principia, habet prōsū biecto ens vt ens. Secundā autem vt inābi festam relinquimus, ham si omnia principia considerat, igitur inferre licet, ergo omnia entia, ergo materiam, formam, finem, efficientem, quā enim fieri possit, vt ipsa errores ad omnia entia atq; ad omnes scientias pertinet, & epicharidet pōset (vt facit teste Diuis Thoma 8. Phy. lect. 5. expo. 2.) nisi omnium entium principia consideraretur, quomodo posset contra negantes principia disputare, si scientiarū principia non consideraretur? considerat ergo Metaphy. omnia entia etiam considerata ab aliis scientiis, sed sub ratione uniuersaliori, sub ente scilicet, vnde ipsam as cerebat vt motu, Diuis Thomas 8. Phy. lect. 5. expo. 2. ceterum vt rem adhanc il lustriorem reddamus conuenit magis etiā corroborare, idq; facile fiet ex verbis Arist. ita enim Arist. habet in de communi motu animalium libro, de primo quidem & moto, & semper moto, quo nam modo mouetur, & quomodo mouet primū mouens determinatum est prius in his, quę de prima philosophia, ergo illis verbis vult primam philosophiam egisse de eo, quod in mouendo mouetur: hęc autem sunt Physica speculationis, vt dixit Arist. 2. Physicorum. tex. 71. & 8. Met. tex. 4. dicit agē dum esse in prima Philosophia de substantiis sensibilibus: & ibi teste Diuis Thoma, lect. prima, expo. 6. inquirit de principiis substantiæ sensibilis. Perspicuum igitur est

primum philosophiam contemplari materiam & formam, & substantiam sensibilem, & definitionem compositam ex materia & forma, atque ipsam non abstrahere a materia, neque a motu. Sed dices; igitur sunt superflus omnes alias scientiae dico & plene assentior alias scientias nequamam superflus; quia Metaphysica considerat motum materialium, & omnino quaecumque considerantur ab aliis scientiis non abstrahendo a materia ipsarum, sed ut ratione formalis vniuersaliori, quae est entis ut ens est. Igitur quod considerauit sub ratione sua formalis Physicus, hoc idem considerat & Metaphysicus; imo, quod plus est, considerat Metaphysicus rationem formalem subiecti naturalis Physiologiae. ergo hoc est discriminans, inter Metaphysicam naturalemque & alios artifices; quod ipsi considerarunt sub ipsorum rationibus formalibus, Metaphysica considerat haec eadem sub ratione entis, considerando etiam rationes formales illorum, sub eadem ratione entis. unde cum Casertanus dicit consideranda esse prius Physica sub ratione entis, quam sub ratione mobilis, recte dicit; sed non recte insert, de facto enim omnia prius considerantur sub ratione entis & substantiae, quia Metaphysica est prior omnibus scientiis sua parte natura, verum remanet ultima addiscenda, ut dicit Diversus Thomas primo lib. contra Gentes cap. 5. & sic nullius est roboris sum illud argumentum, quod toties repetiuit, quod prius res considerantur absolute, quam respectuive; sed non recte insert. igitur in eadem scientia prius considerantur, ut sunt, entia & substantiae, quam sint mobilia, prius quidem considerantur, sed non in eadem scientia; sed in Metaphysica at in Physica; considerantur ut sunt substantiae mobiles; non ignoratur tamen natura ipsarum, quia ibi cognoscuntur principia illarum substantiarum. In hoc ergo sciuntur scientiae a Metaphysica. quia Metaphysica considerat illa sub ratione entis, non inconvenit, ergo quod Physicus consideret mobilia Metaphysicus etiam, dummodo sub alia & alia ratione considerantur ab utrisque at cisi dicimus Metaphysica, considerare immobilia, recte dicimus, quia considerans genus aliquod debet considerare

rare & principia illius generis; & cum dicatur Metaphysica est de ipsis, quae nec secundum secundum rationem dependent a materiis; dicimus verum esse, quia est, aut de omnino abstractis a materiis, aut de his de quorum ratione non est magis quod sine in materia quam quod non sine, & haec sunt omnia illa que considerantur ut sunt entia. & hoc vocatur a qui busdam abstractum per indifferentiam, quod certe quidam credunt esse somnatum. Reliquum ergo est, ut respicieamus ad auctoritates illas, quas adduximus, ut ostenderemus duas esse Philosophias naturales; quoniam, ut ostendimus, falsum concludant Concedimus ergo tres esse substantias, totque partes philosophiae. at negamus duas esse Philosophias naturales, quia Aristoteles 4. prima Philosophia lib. de prima loquitur Philosophia, quam Mathematicae scientiae comparat, ut enim via Mathematica scientia habet partes, atque inter se ordinem habentes, ut una sit prior, altera posterior, ut de Geometria, quae sequitur ad illam, quae est de numeris. ita & philosophia prima habet partes, atque totum substantiae, sicuti etiam Mathematica totum habet partes, quod sunt quantitates. quantitates autem sunt duae, continua, discrete, atque dicit Aristoteles in Predicamentis cap. de quantitate, ergo etiam tot erunt partes philosophiae primae, quod erunt substantiae, & valet consequentia, quia philosophia prima est de substantia. quia ens, quod est subiectum in prima philosophia, principaliter de substantia predicatur, ut dicit Diversus Thomas 4. prima philosophiae lect. 2. expo. ultima. Hinc sit, quod tot erunt partes huius scientie, quod erunt partes substantiae. Substantia autem, aut est materialis; aut immaterialis. Ita principem obtinet locum, illa secundum. Et quamvis haec scientia sit de diversis partibus substantiis, est tamen una, quia omnes illae partes sunt consequentes ens, quod est subiectum in Metaphysica.

CONTRADICTIO XIII.

EM PEDOCLEM, Anaxagoramq; amicitia, lите, atq; intellectu, nequaquam vlos esse nisi in quibusdam generationibus, veluti in constitutione Mundi: at in particu' aribus effectibus huiusmodi causas pretermisſe, ait Diuus Thomas 2. Physi. lect. 12. expo. prima. sed oppositum loge in quest. disputatis quest. 3. de potentia, articulo quinto, quo in loco dicit, quosdam posuisse quasdam causas agentes, que tamē rebus vniuersaliter esse nō conferabant, sed materiam tantum, ad hinc, vel illam formam, permutabant. Et hæ causæ erant intellectus amicitia & lis. ergo videntur nō pretermisſe illas in effectibus particularibus.

Solutio. Permutare materiam ad hāc vel illā formam, potest intelligi duplicitate vno, quidē modo ad formā singularē; puta Socratis, altero vero modo ad formam speciem scilicet. & sic vli sunt in constitutione vniuersi, q. si constat ex speciebus compositis ex materia & forma: & sic intelligitur Diuus Thomas cum dicit illos vlos esse illis causis transmutando materiam ad hanc vel illam formam: non autem vli sunt in particularibus effectibus, quia nō in generatione indiuiduorum; vel dicendum quod illis nō sunt vli in particularibus effectibus, quia non in generatione sphæri vel chaos.

CONTRADICTIO XV.

IN tex. 87. afferit Arist. terram esse sursum, sed oppositū lege primo Cœli tex. 17. vbi dicit grauissimum omnium esse terram; & Diuus Thomas tercia parte summæ quest. 7. articulo 12. dicit grauitatem terræ maiorem esse quacunque alia grauitate.

Solutio. glosatur dictum Arist. à diu Thoma, 2. Phy. lect. 15. expo. 2. quod nō intelligitur de terra simpliciter sed de lateribus, que si cōparentur ad terrā simpli-

citer sūt leuiores, quod equidē verū est, nā lateribus nouis summa inest siccitas, cū aliquantula caliditate: ynde lateres reddunt terra ipsa leuiores, veluti etiam calx longe leuior redditur marmore, ynde generata est, similiter & cinis, lœuor enim est lignis, e quibus generatur: & experientia docet in istis summam inesse caliditatem, nam si lateres nouos in aquā proiicias feruescit, atq; lateres calx sunt, quod equidē accedit, quia superueniens aqua, frigidit a terra & humiditate offendit, introcludit qualitates laterū, quæ introclusæ colliguntur atq; vehemētores redduntur. quā obre aer qui intus erat, quasi in igne vertitur, & sic lateres calciant, aquaque feruescit: Sed dices cur cinis sic in aqua sic in aere ponatur non calefit dico cineres multum cōminutos esse, atq; laxos, veluti puluis: quā obrem citius vincitur eius internus spiritus, quam vt coactus in ignem vertatur.

CONTRADI. XVI. ET VLTIMA.

IN tex. 88. 2. de Physico auditu, dicit necessitatem se tenere ad materiam, sed rationem necessitatis ad finem: sed oppositū inueni primo Cœli tex. 95. quo in loco dicit, necesse esse mundum vnum esse, quia constat ex tota sua materia, ecce quod rationem necessitatis ex materia assignat igitur ratio necessitatis non summittur ex fine.

Solutio. diuus enim Thomas primo Cœli lec. decimanona, expo. vltima dicit quodā esse, que diuisione decidunt à propria ipsorū bonitate, in quorum numero mundum esse constat. ergo dicere necessitū esse mundum esse vnum, quia cōstat ex tota sua materia, est assignare causā necessitatis ex fine; quia idem est quod ne decidat à propria ipsius bonitate, quod equidē efficeretur si non ex tota ipsius materia constaret. bonum autem habet rationem finis, vt dicit Diuus Thomas prima parte Theologiz quest. quinta, articulo quarto.

Ioan. Paulus Donatus Carmelita hæc meditabatur
tempore sœuissimæ tempestatis, in regno Tusciæ, in
Nobiliss. Ciuitate Lucæ, anno ætatis suæ vigesimo
octauo.

Licentia Reueren. P. Inquisitoris.

In Dei nomine Amen. Nos F. Franc. de Saponaria Minorita Conu. perlegimus, & diligenter examinavimus hos libellos verè aureos Contradictionū in dictis Ari. Sot. & Dñi Thomæ, editos a R. Paire F. Paulo Donato Carm. quos cum multa doctrina plenos cognoverimus, nihilq; habere quod ab Orthodoxa fide alienum sit, henciam libere illos imprimendi concessimus. Datum Florentie Idibus Nov. 1568. in Canobio Dñae Crucis.

Ite & fl. Ego F. Franc. supradictus.

